

Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske županije

---

Posavec, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:664719>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za geografiju

Diplomski sveučilišni studij geografije – nastavnički smjer (dvopredmetni)

Ivana Posavec

**Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-
romskim naseljima Međimurske županije**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za geografiju

Diplomski sveučilišni studij geografije – nastavnički smjer (dvopredmetni)

Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske županije

Diplomski rad

Student/ica:

Ivana Posavec

Mentor/ica:

Izv. prof. dr. sc. Silvija Šiljeg

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ivana Posavec**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske županije** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 11. 04. 2023.

**Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske
županije**

U radu se analizira kvaliteta života u tri odabrana naselja Međimurske županije (Pribislavec, Orehovica, Mala Subotica). Analiza je rezultat anketnog ispitivanja provedenog u navedenim naseljima. Anketnim upitnikom ispitivao se stupanj zadovoljstva faktorima prirodnog okoliša, socijalnih odnosa te sigurnosti i rizika izloženosti kriminalu u spomenutim naseljima. Temeljem provedenog istraživanja pokazalo se kako je kvaliteta života u hrvatsko-romskim naseljima izrazito narušena te da postoje mnogi problemi s kojima se stanovnici susreću. Prethodno narušeni socijalni odnosi između hrvatskog i romskog stanovništva pokretač su sve veće dislociranosti romske nacionalne manjine od ostatka zajednice. U radu se analiziraju prijedlozi ispitanika koje mjere bi se trebale provesti kako bi se kvaliteta života podigla na višu razinu. Ispitanici naglašavaju važnost edukacije, veću patrolu policije, ali i važnost da ista prava i obaveze vrijede za sve.

Ključne riječi: kvaliteta života, hrvatsko-romska naselja, diskriminacija, integracija

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Silvija Šiljeg

Povjerenstvo: izv.prof.dr.sc. Vera Graovac Matassi, doc.dr.sc. Ivan Marić

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zadar

Graduation Thesis

Department of Geography

Geographical Determinants of the Quality of Life in the Croat-Roma Settlements of Medimurje County

The paper analyzes the quality of life in three selected settlements of Međimurje County (Pribislavec, Orehovica, Mala Subotica). The analysis is the result of a survey conducted in previously mentioned settlements. The survey questionnaire examined the degree of satisfaction with the factors of the natural environment, social relations and safety, and the risk of exposure to crime in the mentioned settlements. Based on the conducted research, it was indicated that the quality of life in Croat-Roma settlements is extremely impaired and that there are many problems which the inhabitants encounter. Previously damaged social relations between the Croatian and Roma population are initiating the growing dislocation of the Roma national minority from the rest of the community. The paper analyzes the respondents' suggestions on what measures should be implemented in order to raise the quality of life to a higher level. Respondents emphasize the importance of education, greater police patrols, but also the importance of applying the same rights and obligations to everyone.

Keywords: quality of life, Croat-Roma settlements, discrimination, integration

Supervisor: Silvija Šiljeg, PhD, Associate Professor

Reviewers: Silvija Šiljeg, PhD, Associate Professor; Vera Graovac Matassi, PhD, Associate Professor; PhD, Assistant Professor Ivan Marić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Svrha i predmet istraživanja	2
1.2. Ciljevi istraživanja	2
1.3. Osnovne hipoteze	2
1.4. Metodologija istraživanja	3
1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja	7
2. KVALITETA ŽIVOTA	10
2.1. Koncepti/pristupi kvalitete života	12
2.2. Mjerenje kvalitete života	13
2.3. Geografske odrednice kvalitete života	14
3. SAZNANJA I ISTRAŽIVANJA O ROMIMA U HRVATSKOJ I MEĐIMURJU	16
3.1. Geografski razmještaj Roma u Međimurskoj županiji	17
4. OSVRT NA PROBLEME U HRVATSKO-ROMSKIM NASELJIMA - PRIMJERI IZ MEDIJA	22
5. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA	25
5.1. Socio-ekonomska obilježja ispitanika	26
5.2. Faktor sigurnosti susjedstva	29
5.3. Faktor izloženosti kriminalitetu	34
5.4. Faktor socijalnih odnosa	39
5.5. Faktor prirodnog okoliša	43
5.6. Usporedba percepcije kvalitete života ispitanika po spolu i dobi	47
6. PROSUDBA ISTRAŽIVAČKIH HIPOTEZA	57
6.1. Analiza varijance i Tukeyjev post hoc test	57
7. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE KVALITETE ŽIVOTA U HRVATSKO-ROMSKIM NASELJIMA	62

8. ZAKLJUČAK	64
IZVORI	66
LITERATURA	67
POPIS SLIKA	71
POPIS TABLICA	71
PRILOZI	75

1. UVOD

Kvaliteta života termin je kojeg proučavaju mnogobrojne znanosti poput ekonomije, sociologije, medicine, filozofije, geografije i dr. Sukladno tome ne postoji definicija koja je općeprihvaćena već je svaka znanost definira na svoj način. Geografski gledano, ona se definira kao prostor koji je pogodan za život i za ispunjavanje temeljnih ljudskih potreba. Što je broj ljudskih potreba koje određeni prostor ispunjava veći time je i kvaliteta života na većoj razini. Geografske odrednice imaju snažan utjecaj na razinu kvalitete života jer geografija proučava prostor za koji su ljudi usko vezani te se tako kvaliteta života ne mijenja samo "od čovjeka do čovjeka" već i od mjesta do mjesta. Tijekom godina uočeno je da ekonomski porast u nekoj državi ne znači nužno i porast same kvalitete života te se upravo na temelju toga javlja sve veći interes geografije za proučavanjem iste. Kvaliteta života mjeri se objektivnim i subjektivnim pokazateljima te je važno da se prilikom mjerenja u obzir uzmu obje skupine pokazatelja.

Međimurska županija, iako je etnički homogena kao i većina županija u Republici Hrvatskoj, obuhvaća znatno veći udio pripadnika romske nacionalne manjine naspram ostalih županija. Pripadnicima romske nacionalne manjine integracija s hrvatskim stanovništvom je izrazito teška što uvelike utječe na pojavu diskriminacije. Najveći problemi između stanovnika javljaju se u mješovitom tipu naselja, odnosno u hrvatsko-romskim naseljima u kojima se Hrvati nalaze u središnjem djelu, a Romi na marginama naselja. U ovom diplomskom radu upravo se na takva naselja stavlja najveći naglasak te su ona u središtu proučavanja. Suradnjom Republike Hrvatske s europskim integracijama zaštita manjina i njihovih prava tema je kojoj se daje sve veći značaj.

U Međimurskoj županiji Romi su prisutni u većini općina. Romska nacionalna manjina najvećim dijelom živi u posve homogenim naseljima ili u dijelovima naselja koji su prostorno odvojeni od ostatka lokalnog stanovništva. U radu će naglasak biti stavljen upravo na takva naselja u kojima je hrvatsko i romsko stanovništvo prostorno odvojeno, odnosno naselja u kojima s jedne strane žive Hrvati, a s druge strane Romi.

Rad je koncipiran u osam poglavlja. U prvom poglavlju predstavlja se tematika, određuje se predmet istraživanja, postavljaju se ciljevi i hipoteze, definira se prostorno-vremenski obuhvat istraživanja, ističu se korištene metode te se daje kratak pregled dosadašnjih istraživanja. U drugom poglavlju navode se definicije kvalitete života, kako se ona mjeri i koji su njezini koncepti te se objašnjava uloga geografije u proučavanju kvalitete života. U trećem poglavlju

daje se kratak pregled o istraživanju i spoznajama o Romima u Hrvatskoj i Međimurju te se objašnjava geografski razmještaj Roma u Međimurskoj županiji. U četvrtom poglavlju daje se kratak pregled problema u hrvatsko-romskim naseljima te se navode primjeri iz medija. Peto poglavlje bazira se na analiziranju podataka dobivenih na temelju provedene ankete. U šestom poglavlju ispitivale su se postavljene hipoteze. U sedmom poglavlju daju se prijedlozi za poboljšanje kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima. U zadnjem, osmom poglavlju navodi se zaključak izveden na temelju prikupljenih podataka te se postavljene hipoteze potvrđuju ili odbacuju.

1.1. Svaha i predmet istraživanja

Svrha ovog rada je doprinijeti znanstvenim spoznajama o kvaliteti života i suživotu hrvatskog i romskog stanovništva u Međimurskoj županiji.

Predmet istraživanja je kvaliteta života u tri hrvatsko-romska naselja u Međimurskoj županiji..

1.2. Ciljevi istraživanja

Glavni cilj ovog istraživanja je ispitati kvalitetu života u tri odabrana hrvatsko-romska naselja Međimurske županije.

S obzirom na to pojedinačni ciljevi su sljedeći:

- Ispitati većinsko stanovništvo koliko su zadovoljni prirodnim okolišem, socijalnim odnosima, sigurnošću i rizikom izloženosti kriminalu u njihovom mjestu stanovanja
- Utvrditi u kojem su naselju stanovnici najmanje zadovoljni pojedinim faktorima kvalitete života
- Analizirati prijedloge za poboljšanje kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima

1.3. Osnovne hipoteze

Hipoteze koje je u radu potrebno potvrditi ili opovrgnuti su sljedeće:

H1- Hrvatsko stanovništvo u hrvatsko-romskim naseljima nezadovoljno je kvalitetom života.

H2- Kvalitetom života najmanje je zadovoljno stanovništvo u naselju Pribislavec.

H3- Hrvatsko stanovništvo se u hrvatsko-romskim naseljima ne osjeća sigurno.

H4- Negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš najmanje je izražen u naselju Orehovica.

1.4. Metodologija istraživanja

U radu je korištena metoda analize, sinteze, kompilacije, deskripcije, dokazivanja odnosno opovrgavanja hipoteza. Najveći naglasak stavljen je na metodu inferencijalne statistike na podatke prikupljene anketnim upitnikom. Primijenjene su metode analize varijance (ANOVA) i Tukeyjevog HSD post hoc test. Istraživanje je provedeno na mikro razini tri odabrana naselja.

ANOVA analiza temelji se na usporedbi aritmetičkih sredina F distribucijom, a pomoću nje nastoji se usporediti varijanca aritmetičkih sredina različitih skupina, u ovom slučaju skupina ispitanika iz različitih hrvatsko-romskih naselja. Međutim, iako ANOVA utvrđuje postojanje razlika, pomoću ove analize ne može se precizno utvrditi između kojih skupina postoje razlike kao niti kakva je njihova priroda. Stoga se nakon što je provedena ANOVA, proveo i Tukeyjev HSD post hoc test, koji pokazuje između kojih skupina ispitanika su se javile razlike te koja je priroda ovih razlika, tj. koje skupine ispitanika iskazuju više, a koje niže razine percipiranog zadovoljstva. Ovaj test je u širokoj uporabi, te se pokazalo kako ima dobru statističku snagu. Navedeni test uspoređuje sve moguće parove aritmetičkih sredina ispitivanih skupina, a temelji se na Studentovoj distribuciji. Pomoću analize varijance nastojalo se utvrditi postoje li statistički značajne razlike između stanovnika različitih naselja vezano uz njihovu percepciju kvalitete života u njihovim prebivalištima.

Navedene metode već su koristili relevantni autori u sličnim istraživanjima. Primjerice, navedenu metodologiju koristile su i Grayling i Tregana (2017), prilikom oblikovanja indeksa kvalitete života stanovnika različitih regija Južne Afrike. Autori su uporabili ANOVA analizu kako bi identificirali razlike u srednjim vrijednostima između različitih skupina ispitanika (npr. ispitanika različitih rasa). Budući da se pomoću analize varijance može utvrditi tek postoje li razlike između različitih skupina ispitanika, autorice su primijenile Tukeyjev post hoc test kako bi otkrili između kojih točno skupina postoje razlike. Osim navedenoga, autorice su nastojale usporediti kvalitetu života između različitih skupina, a kako bi to postigle uspoređivale su srednje vrijednosti različitih domena kvalitete života između po skupinama. Pri usporedbi skupina ispitanika prema rasi, autorice su pronašle statistički značajne razlike u indeksu kvalitete života između različitih skupina, te da je razlika posebno visoka između Afrikanaca i bijelaca. Zahvaljujući ovoj metodi, autorice su uspješno usporedile i ispitanike po geografskom području, razini prihoda, spolu, dobnim skupinama i razmotrile razlike u kvaliteti života. Temeljem provedene analize autorice su

zaključile kako ispitanici iskazuju statistički značajne razlike u kvaliteti života po mjestu prebivališta, po razini prihoda, prema spolu, po dobnim skupinama.

Iako najistaknutije, navedeno istraživanje nije jedini primjer članka u kojem su autori istraživali razlike u kvaliteti života između skupina ispitanika pomoću analize varijance i Tukeyjevog post hoc testa. Colet, Mayorga i Amador (2010) analizirali su indeks kvalitete života starijih stanovnika različitih socioekonomskih skupina u Porto Alegreu. Autori su utvrdili postojanje tri skupine starijih ispitanika koje su svrstali u skupinu A, C i E. Kako bi identificirali razlike između ovih skupina vezano uz razinu zadovoljstva vitalnošću, društvenim aspektom i mentalnim zdravljem, autori su koristili metode ANOVA i Tukeyjevog testa. Pomoću navedenih metoda, autori su dokazali kako postoji statistički značajna razlika između skupina ispitanika vezano uz bol u tijelu, energiju i vitalnost, funkcioniranje u društvu i mentalno zdravlje, no ne i u drugim ispitivanim domenama kvalitete života. U konačnici, dotične metode omogućile su autorima donošenje zaključka kako od starijih ispitanika u Porto Alegreu skupina ispitanika s najvišim razinama prihoda percipira svoju kvalitetu života boljom u odnosu na ostale skupine ispitanika. Osim navedenog zaključka, autori su pronašli statistički značajne razlike vezano uz stupanj obrazovanja.

Sličnom temom istraživanja bavili su se u svom članku i Figueira et al. (2008). Navedeni autori istraživali su kvalitetu života u starijoj populaciji u Brazilu. Usporedili su kvalitetu života tri skupine starijih stanovnika (mlađih u dobi od 60 do 69, srednjih u dobi od 70 do 79 i starih u dobi višoj od 80 godina). Za usporedbu su rabili metode ANOVA analize i Tukeyjevog post hoc testa. Slično navedenome, Uztsey et al. (2002) istraživali su kvalitetu života u pripadnika različitih etničkih skupina u SAD-u. Pomoću ANOVA analize nastojali su identificirati statistički značajne razlike za ispitanike različitih etničkih identiteta. Rezultati njihovog istraživanja ukazuju kako pripadnost etničkoj skupini ima statistički značajna učinak na razinu kvalitete života stanovnika SAD-a.

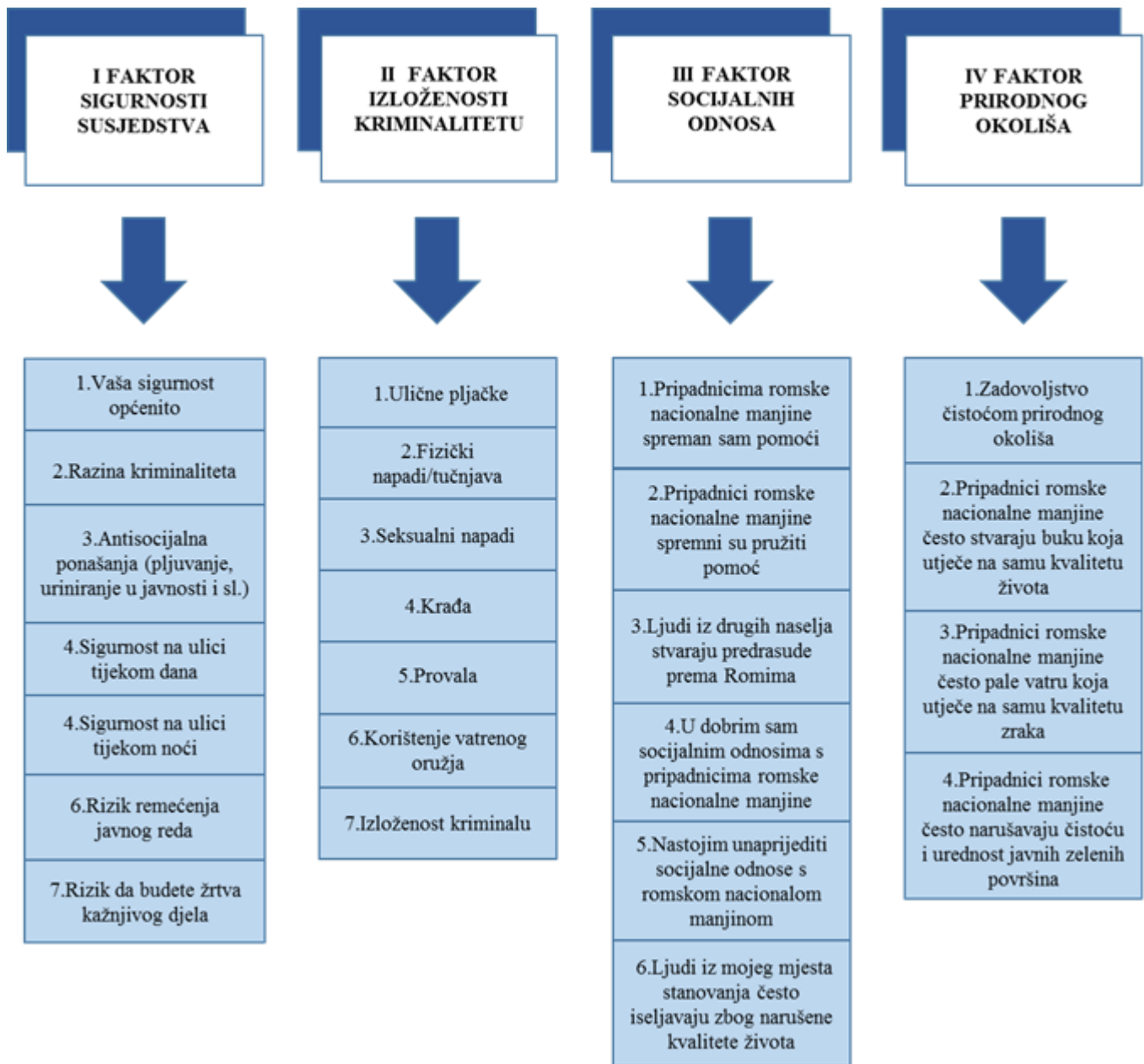
U Međimurskoj županiji ukupno ima 12 hrvatsko-romskih naselja, mješovita naselja, od kojih su za potrebe ovog diplomskog rada odabrana tri. Uz hrvatsko-romska naselja u Međimurskoj županiji postoje i hrvatska te romska naselja. Za mješovita naselja karakteristična je geografska/prostorna odvojenost u kojima Hrvati žive u „središtu“, dok Romi naseljavaju rubne dijelove naselja. Mješovita naselja česta su tema u medijima zbog brojnih neslaganja i problema.

Upravo takav tip naselja detaljnije je analiziran kroz diplomski rad. S obzirom da rezultati Popisa stanovništva iz 2021. godine u vrijeme pisanja diplomskog rada još nisu bili dostupni, koristili su se podaci Popisa stanovništva iz 2011. godine. Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine odabrana su tri hrvatsko-romska naselja u kojima je udio Roma u ukupnom stanovništvu najveći. Tako su odabrana sljedeća naselja: Pribislavec (broj Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 19,39%), Orehovica (broj Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 18,29%) i Mala Subotica (broj Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 12,73%). Uz prethodno navedena mješovita naselja postoje i brojna druga, a to su primjerice Domašinec (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 4,44%), Donji Vidovec (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 2,29%), Goričan (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 1,49%), Kotoriba (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 9,93%), Nedelišće (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 10,35%), Podturen (udio Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 5,78%) te ostala u kojima je udio Roma ispod 1% (Belica, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Gornji Mihaljevec, Selnica, Štrigova te Vratišinec). Kako je ranije navedeno, uz mješovita naselja u Međimurskoj županiji postoje još i hrvatska naselja, u kojima žive samo Hrvati (Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec) te romska naselja, u kojima žive samo Romi (Sitnice u sastavu općine Mursko Središće, Piškorovec u sastavu općine Mala Subotica).

U provedenom istraživanju korišten je bottom up pristup kojim su ispitani stavovi građana o kvaliteti života u njihovom mjestu stanovanja. Bottom up pristupom ispituju se subjektivni pokazatelji. Takvim pristupom lokalnoj se zajednici daje mogućnost iznošenja vlastitih stavova o kvaliteti života u njihovom mjestu stanovanja čime ujedno imaju i mogućnost dati prijedloge za njezino poboljšanje. Jedan od ciljeva takvog pristupa jest da lokalni stanovnici nauče prepoznati slabosti i prednosti vlastitog područja (Losch i sur., 2012). Također, autori Komminos i Mora (2018) istaknuli su važnost bottom up pristupa kojim se građanima omogućuje da postanu važan dio organizacijske strukture. Isto tako autori Ratti i Townsend (2011) bottom up smatraju otvorenim i inovativnim pristupom u kojem posebno stavljaju naglasak na važnost sudjelovanja građana.

Anketno ispitivanje provedeno je u razdoblju od 25. svibnja do 29. lipnja 2022. godine. Anketni upitnik kreiran je u programu *LimeSurvey*. Upitniku su mogle pristupiti osobe iz tri naselja (Pribislavec, Orehovica i Mala Subotica). S obzirom da su upitniku mogle pristupiti osobe iz tri

navedena naselja, prvo pitanje „navedite naselje u kojem živite“ bilo je ujedno i selekcijsko kako bi se dobio željeni uzorak. Ispitivanje je provedeno terenskim obilaskom naselja te preko društvene mreže (*Facebook*). Terenskim ispitivanjem prikupljeno je 30 ispunjenih anketnih obrazaca u svakom od naselja, a na društvenoj mreži *Facebook* 147 obrazaca. Ukupan broj uzoraka iznosio je 237. Anketni upitnik koncipiran je u dva dijela, od kojih se u prvom dijelu ispituju pitanja vezana uz faktore kvalitete života. Upitnik ukupno sadrži 4 faktora, a to su: faktor sigurnosti susjedstva, faktor izloženosti kriminalitetu, faktor socijalnih odnosa i faktor prirodnog okoliša. Faktor sigurnosti susjedstva sastoji se od 7 varijabli kao i faktor izloženosti kriminalitetu. Faktor socijalnih odnosa sadrži 6 varijabli, a faktor prirodnog okoliša sadrži 4 varijable. U drugom dijelu upitnika ispitani su spol, dob, stupanj obrazovanja, radni status te mjesečna primanja obitelji, odnosno socio-ekonomski faktori. Upitnik sadrži ukupno 14 pitanja, od čega je 12 pitanja zatvorenog, a dva otvorenog tipa. Pitanja zatvorenog tipa postavljena su na Likertovoj skali slaganja/zadovoljstva. Pitanja otvorenog tipa odnose se na prijedloge ispitanika što poduzeti kako bi se poboljšala kvaliteta života u njihovom mjestu stanovanja, dok se drugo pitanje odnosi na naselje u kojem je odnos između Hrvata i Roma, prema mišljenju ispitanika, najviše narušen.

Slika 1. Prikaz faktora i uključenih varijabli.

Izvor: izrada autorice.

1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja

Iako je kvaliteta života termin kojim se bave mnogobrojne znanosti, s geografskog aspekta se o njoj pisao razmjerno slabo. No ipak, postoji dio radova koje je potrebno istaknuti.

Slavuj (2011) je proučila kvalitetu života sa subjektivnog stajališta ispitanika u izabranim dijelovima grada Rijeke. U teorijskom dijelu autorica je ukazala na problematiku definiranja

same kvalitete života te na problematiku pristupa kojima se ona proučava. U istraživanju je sudjelovalo 365 ispitanika, a došlo se do zaključka kako postoje velike razlike u zadovoljstvu kvalitete života između izabranih dijelova grada. Dakako, provedeno istraživanje dobra je podloga u budućem urbanom planiranju.

Slavuj-Borčić napisala je nekoliko radova u kojima se uglavnom posvetila definiranju koncepta kvalitete života te je pokušala objasniti koja je uloga geografije u tim istraživanjima. Tom temom posebno se bavila u radu napisanim uz koautorstvo prof. dr. sc. Laure Šakaje: "Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja" (Slavuj-Borčić, Šakaja, 2017). Slavuj-Borčić (2012) u radu: "Kvaliteta života u odabranim susjedstvima Grada Rijeke" također daje značajan doprinos u istraživanju kvalitete života s geografskog aspekta.

Lukić, Prelogović i Pejnović (2015) proveli su anketno istraživanje u općini Bistra u kojoj su istražili problematiku kvalitete života u spomenutoj općini. Ispitanici u toj općini izrazito su zadovoljni kvalitetom okoliša, dok kao najveći nedostatak većina navodi lošu infrastrukturu i loše prometne veze. Autori na kraju rada navode da je razvoj spomenute općine u budućnosti moguć zbog povoljnog geografskog položaja, odnosno zbog toga jer se općina nalazi u Parku prirode Medvednica.

Za razliku od domaćih autora, strani autori proučavanjem kvalitete života bave se u značajnijoj mjeri. Jedno od najvažnijih istraživanja proveli su 1970-ih Paul Knox i David Smith. Autori su u svom istraživanju proučavali sljedeće faktore: imućnost i zaposlenje, dohodak, okoliš, obrazovanje, zdravlje, slobodno vrijeme te socijalna pripadnost. Smith (1973) u svom radu proučava socijalno blagostanje u metropolitanskim područjima SAD-a. Autor ističe da istraživanja na državnoj razini nisu dovoljno pouzdana već da se trebaju provoditi po svakoj regiji zasebno jer se tako može najbolje dobiti uvid u trenutno stanje. Autor Knox (1975) proveo je istraživanje na području Engleske i Walesa te pri tome proučavao čak 145 administrativnih jedinica. Knox je u obzir uzeo 53 varijable kako bi analizirao glavne domene koje utječu na samu kvalitetu života.

Većina autora koja se bavila proučavanjem romske nacionalne manjine uglavnom je to radila na razini cijele Republike Hrvatske, dok je mali broj autora proučavao isključivo Rome u Međimurju.

Škarić-Jurić i sur. (2006), Škarić-Jurić i sur. (2007) i Zajc i sur. (2006) su s medicinskog, antropološkog i epidemiološkog aspekta istraživali bajašku etničku skupinu kojoj pripadaju Romi u Međimurju.

Izlaskom časopisa "Međimurje" 1990. godine počinje se pisati o specifičnosti Roma u Međimurju. U tom časopisu autori Ovčar i Ciglar (1990) ukazali su na problem romskog obrazovnog sustava, dok su autori Balent, Dugonjić, Bilić (1990) ukazali na socijalnu problematiku, a Blašković i Magdalenić (1990) bavili su se problemom kriminaliteta pripadnika romske nacionalne manjine.

Cipek (1990) je napisao članak o smještaju i izgledu romskih naselja te detaljno opisao njihovo građevinsko uređenje (Šlezak, 2019).

Hrvoje Šlezak velik dio svojih radova posvetio je proučavanju Roma u Međimurju. U radu *Prostorna odvojenost romskog stanovništva u Međimurskoj županiji* ukazao je na problem prostorne segregacije Roma na razini naselja, dok na razini županije taj problem nije toliko prisutan. Istaknuo je da romska nacionalna manjina uglavnom živi u romskim naseljima ili u hrvatsko-romskim naseljima stavljajući naglasak da je u takvim naseljima hrvatsko i romsko stanovništvo prostorno odvojeno. Hrvatsko stanovništvo uglavnom živi u "središtu", dok Romi naseljavaju periferne dijelove te su tako odvojeni od lokalnog stanovništva. Također, u radu je ukazao na glavni problem, a to je vrlo teška ili gotovo nemoguća integracija romske nacionalne manjine s hrvatskim stanovništvom. Autor je u radu naveo neke prijedloge za što bolju i uspješniju integraciju Roma (Šlezak, 2009).

Naime, sama kvaliteta života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske županije nije se ispitivala tako da će se glavne informacije i stavovi dobiti na temelju anketnog ispitivanja.

2. KVALITETA ŽIVOTA

Kvaliteta života termin je koji veliku pozornost počinje dobivati 60-ih godina 20. stoljeća. U mnogim znanostima kao što su geografija, medicina i ekonomija tema je o kojoj se sve više raspravlja. U ekonomiji kvaliteta života predstavlja životni standard, u medicini stupanj zdravstvene zaštite dok se u politici odnosi na slobodu i prava građana (Mirošević i Jolić (2015) prema Lučev, 2008). Budući da se mnogobrojne znanosti njome bave, svaka daje svoju definiciju te tako ne postoji ni jedna definicija koja je općeprihvaćena. Kako se kvaliteta života odnosi na cjelokupno opće dobro često se za nju koristi pojam blagostanje. Obično se kaže da je kvaliteta života multidimenzionalan diskurs kojeg čine materijalni i socijalni status te zdravlje, sigurnost i privrženost nekoj zajednici. U geografiji kvaliteta života može se povezati s prostorom koji je pogodan za život te koji ispunjava temeljne ljudske potrebe. Ukoliko taj prostor ispunjava što više ljudskih potreba, stupanj blagostanja i kvalitete života rastu. Dakako, kvaliteta života je usko povezana s održivim razvojem zbog raširene sve veće svijesti o značaju okoliša za život čovjeka (Mirošević i Jolić (2015) prema Constanza i dr., (2000).

Seferagić (1993) je istaknula da se kvaliteta života odnosi na cjelovitost, odnosno na ono čime se čovjek bavi kroz dan, primjerice na školovanje, posao, putovanje, prehranu, odmor i rekreaciju itd. Navela je da čovjek sve te mogućnosti treba naći u svom, ili u blizini, svog mjesta stanovanja, a ukoliko ne nalazi, funkcija svakodnevnice je oslabljena.

Slavuj (2011) je naveo neke pojmove koji se poklapaju s pojmom kvaliteta života, kao što su primjerice: zadovoljstvo životom, sreća, subjektivno blagostanje, kvaliteta okoliša, kvaliteta mjesta i dr. Ovo se događa zato jer ne postoji jedna općeprihvaćena definicija već svako područje nudi svoje definicije te često dolazi do ispreplitanja i izmjenjivanja pojma kvaliteta života.

Kao jedan od glavnih pokazatelja za mjerenje kvalitete života u prvoj polovici 20. stoljeća uzimao se BDP po glavi stanovnika. Dakako, kasnije se pokazalo da povećanje materijalnog blagostanja ne označava nužno i veću kvalitetu života. Također, provedbom različitih istraživanja postalo je jasnije da se koncept kvalitete života ne može svesti na ograničeno promatranje već se u obzir trebaju uzeti različiti pokazatelji (Felce i Perry, 1995).

Cummins (1997) je kvalitetu života definirao kao kombinaciju subjektivne i objektivne dimenzije od kojih svaka sadrži sedam područja, a to su: zdravlje, materijalno bogatstvo, sigurnost, produktivnost, blagostanje zajednice, emocionalno blagostanje i intimnost.

Liu (1977) je naveo kako na kvalitetu života utječu odlike mjesta, osobine pojedinaca i tijekom vremena, odnosno definira kvalitetu života kao splet subjektivnih osjećaja i objektivnih pokazatelja.

Tablica 1. Definicije kvalitete života.

Autor i godina	Definicija kvalitete života
Mirošević i Jolić, 2015	„U geografiji se kvaliteta životnog prostora može razmatrati kao prilagođenost prostora za dobar i ugodan život. Kvaliteta životnog prostora očituje se u njegovoj mogućnosti ispunjavanja osnovnih ljudskih potreba, što znači da što više ljudskih potreba zadovoljava promatrani prostor, to je subjektivan osjećaj sreće i zadovoljstva u njemu veći.“
Cummins, 1997	„Kvaliteta života multidimenzionalan je konstrukt kojeg čine: životni standard, zdravlje, produktivnost, mogućnost ostvarivanja bliskih kontakata, sigurnost, pripadanje zajednici te osjećaj sigurnosti u budućnost.“
WHO, 1997	„Kvaliteta života je široki koncept na koji utječe pojedinčevo fizičko i psihičko stanje, razina neovisnosti, socijalni odnosi, osobna vjerovanja kao i pojedinčev odnos prema istaknutim značajkama okoline u kojoj živi.“
WHO, 2008	„Općenito gledajući kvaliteta života definirana je kao individualna percepcija vlastite pozicije u specifičnom kontekstu koji se odnosi na kulturu i vrijednosni sustav u kojem živi pojedinac. Na kvalitetu života utječe pojedinčevo fizičko i psihičko zdravlje, razina neovisnosti, socijalni odnosi, osobna vjerovanja te pojedinčev stav prema okolini u kojoj boravi.“

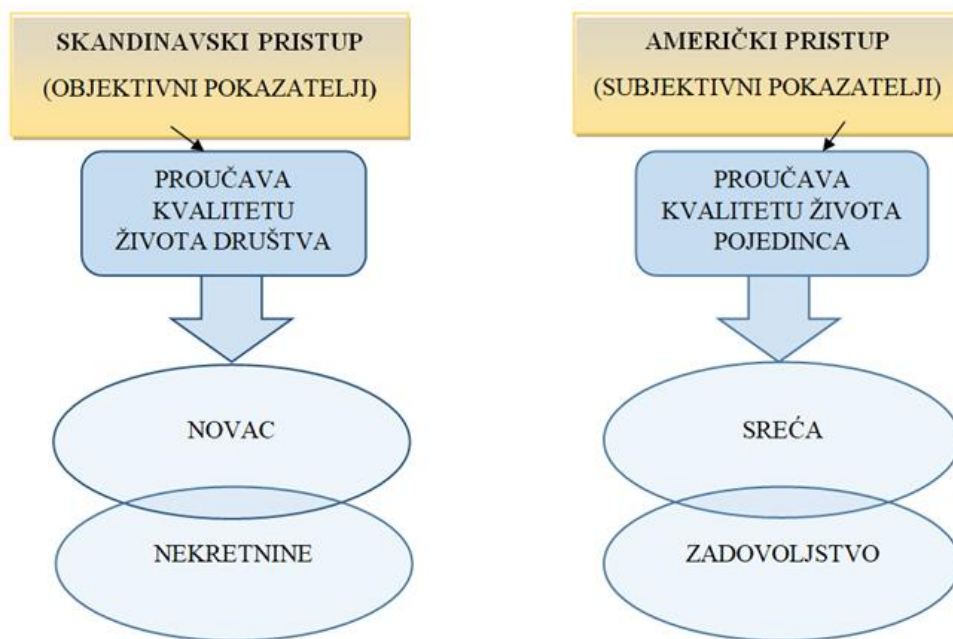
Eurostat, 2015	„Pojam kvalitete života obuhvaća objektivne čimbenike, ali i subjektivnu percepciju objektivnih čimbenika. Uz objektivne dimenzije ispituje se i ukupno zadovoljstvo životom kroz subjektivnu dobrobit koja je definirana subdomenama: 1. zadovoljstvo životom, 2. sreća i 3. eudemonija (smislenost/svrhovitost života).“
Slavuj, 2011	„U području geografije kvaliteta života promatra se kao razlika između željenog i postojećeg stanja, odnosno kao diskrepancija mjesta kakvo bi trebalo biti i onakvog kakvo zaista jest.“

2.1. Koncepti/pristupi kvalitete života

Kao što postoji velik broj definicija kvalitete života, tako postoji i velik broj koncepata za analiziranje kvalitete života. Rapley (2003) je istaknuo dva koncepta, a to su uži i širi koncept. Uži koncept ukazuje na kvalitetu života pojedinca, odnosno na to koliko je pojedinac zadovoljan svojim životom. S druge strane, širi koncept usmjeren je proučavanje okoline i kulture nekog prostora.

U istraživanju kvalitete života postoje dva pristupa, skandinavski i američki pristup. Ključna razlika je u tome da skandinavski pristup analizira i proučava objektivne pokazatelje, dok američki pristup analizira subjektivne pokazatelje. Također, skandinavski pristup se fokusira na proučavanje kvalitete života društva, dok se američki fokusira na proučavanje kvalitete života pojedinca (Podgorelec, 2008).

Skandinavski pristup u središte stavlja objektivne pokazatelje. Po tom pristupu, kvaliteta života određuje se visinom prihoda te posjedovanjem nekretnina. S druge strane, američki pristup u središte stavlja subjektivne pokazatelje, odnosno sreću i zadovoljstvo pojedinca (Podgorelec, 2008).

Slika 2. Shematski prikaz skandinavskog i američkog pristupa proučavanja kvalitete života.

Izvor: Podgorelec 2008.

2.2. Mjerenje kvalitete života

Slavuj (2012) je naveo kako postoje subjektivni i objektivni pokazatelji kojima se mjeri kvaliteta života. Subjektivne pokazatelje teško je odrediti jer su oni kod svakog pojedinca drugačiji, što prilikom određivanja objektivnih pokazatelja nije slučaj jer se oni ne temelje na stavu i mišljenju pojedinca. Dakako, i objektivni pokazatelji imaju svojih nedostataka pa je lako doći do pogreške prilikom njihovog ispitivanja. Primjerice, ako pojedinac navede pogrešne informacije o visini mjesečnih prihoda ili o veličini stambenog prostora. Objektivni pokazatelji odnose se i na stupanj blagostanja neke države na osnovi visine bruto domaćeg proizvoda. Tako ističe da je stupanj blagostanja u nekoj državi veći ako je bruto domaći proizvod viši. No, treba jasno istaknuti da, ukoliko se naglasak stavlja samo na ekonomsku situaciju neke države, obrazovna, zdravstvena i druge dimenzije kojima se kvaliteta života mjeri ostaju po strani. Zadovoljavajuća ekonomska struktura neke države ne treba uvijek podrazumijevati i visoku ukupnu kvalitetu života.

Kako je već navedeno, subjektivne čimbenike teže je određivati nego objektivne čimbenike jer subjektivne čimbenike svaki pojedinac sam sebi drugačije definira. Subjektivni čimbenici određuju se stavovima, zadovoljstvom, srećom i vrijednostima svakog pojedinca te ne trebaju imati veze sa stvarnom situacijom. Primjerice, ako pojedinac nije zadovoljan svojim mjesečnim

primanjima, a po objektivnim pokazateljima oni su znatno viši od prosjeka. Određivanje subjektivnih pokazatelja svrstava se u četiri kategorije. To su valjanost, interpretacija, cjelovitost i primjenjivost. Prema prvoj kategoriji pojedinci ne promišljaju općenito o kvaliteti života na svom lokalnom području pa im je na pitanje o kvaliteti života teško odgovoriti. Druga kategorija odnosi se na različitost među pojedincima koja utječe na stavove i mišljenja, a samim time i interpretaciju o kvaliteti života. Treća kategorija odnosi se na aspekte koji utječu na cjelokupnu kvalitetu života, ali je teško odrediti jesu li svi aspekti obuhvaćeni. Četvrta kategorija je primjenjivost koja se odnosi na to da pojedinci nisu dovoljno kompetentni za procjenu životnih uvjeta te se tako na osnovi njihovih odgovora ne može doći do točne analize kvalitete života (Slavuj, 2012).

Objektivni su se pokazatelji duže vrijeme smatrali glavnim pokazateljima za određivanje kvalitete života. Rastom životnog standarda krenulo se propitivati dovodi li materijalno bogatstvo doista kvalitetu života na neku višu razinu. Može se reći da ekonomski napredak ne podrazumijeva nužno i napredak u ostalim aspektima kojima se kvaliteta života određuje. Tako primjerice, povećana proizvodnja u nekoj tvornici donosi dobrobit jednoj strani, dok s druge strane dolazi do zagađenja prostora, smanjenje slobodnog vremena kod zaposlenika, stresa te ostalih negativnih faktora (Rapley 2003). Zbog toga je prilikom mjerenja kvalitete života u obzir potrebno uzeti što više čimbenika kako bi se ona što točnije odredila i definirala.

2.3. Geografske odrednice kvalitete života

Andraško (2009) je napomenuo da se poveznica između geografije i kvalitete života može promatrati na dva načina. Prvi način je definirati zadaću geografije i njenu ulogu u određivanju kvalitete života, dok je drugi način definirati kakvu ulogu takva istraživanja imaju za geografiju.

Pacione (2003) je objasnio zašto smatra da su istraživanja kvalitete života važna za geografiju. Naime, on je govorio kako je važno analizirati odnos čovjeka i okoliša jer je u socijalnoj geografiji taj odnos stavljen u središte interesa

Pojmom "geografska dimenzija kvalitete života" koristi se velik broj autora. Može se reći da je u određivanju kvalitete života uloga geografije od izuzetne važnosti. Ljudi su jako vezani za životni prostor te je važno reći da se kvaliteta života ne mijenja samo "od čovjeka do čovjeka", već i "od mjesta do mjesta" (Andraško, 2007 prema Andraško, 2009).

Važna uloga geografije je istražiti i definirati prostorne aspekte, a potom napraviti analizu dobivenih znanja. Tako se smije reći da geografija može jednostavno uočiti prostorne razlike nekog lokalnog ili regionalnog područja sa stajališta kvalitete života (Andraško, 2009).

Veliko zanimanje geografije za istraživanje kvalitete života počinje se javljati 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća nakon što se uočilo da ekonomski rast ne znači nužno i porast kvalitete života. Odnosno, pokazalo se da ekonomski pokazatelji nisu ključni za određivanje kvalitete života u nekom prostoru. Sve većom urbanizacijom stanovništva sve se više javljaju problemi stambenog pitanja, sigurnosti, zagađenja okoliša itd. Tako je većina autora tog vremena sve manji fokus počela stavljati na ekonomske faktore za određivanje kvalitete života dok se sve veći fokus počeo stavljati na socijalne veze među pojedincima. Slijedom toga, 80-ih godina prošlog stoljeća interes geografije za proučavanje kvalitete života, odnosno kvalitete okoliša sve više raste. U geografskim istraživanjima kvalitete života značajan napredak dogodio se uključivanjem GIS-a u proučavanje kvalitete života. Takve prostorne analize daju velik doprinos geografije za shvaćanje kvalitete života u određenom prostoru (Andraško, 2009).

Takav geografski pristup daje detaljniji uvid u političke, ekonomske i druge aspekte s objektivnog i subjektivnog stajališta. Važno je napomenuti kako je u središtu zanimanja prostor, iako se ispituje i subjektivno stajalište. Dakako, krajnji cilj je svakako znanje o prostoru, a ne o pojedincu (Slavuj i Šakaja, 2017).

U istraživanju kvalitete života geografija najveći fokus stavlja na prostorni aspekt. Krevs (1998) je izdvojio prostorne aspekte na koje geografija stavlja posebnu pozornost. Istaknuo je sljedeće aspekte: prostornu dostupnost, prostornu udaljenost i prostorno preklapanje. Prostorna dostupnost podrazumijeva dostupnost trgovine, škole, ljekarne, zelenih površina itd. Prostorna udaljenost odnosi se na udaljenost od prijenosnika buke, izvora zagađenja i dr. Prostorno preklapanje označava pojavu javljanja određenog aspekta u nekom mjestu stanovanja. Primjerice, pojavljivanje dišnih bolesti kod većeg broja ljudi u nekom mjestu stanovanja zbog blizine izvora zagađenja (Krevs, 1998 prema Slavuj i Šakaja, 2007).

3. SAZNANJA I ISTRAŽIVANJA O ROMIMA U HRVATSKOJ I MEĐIMURJU

Romi se kao etnička skupina u znatnoj mjeri razlikuju od većinskog stanovništva na prostoru u kojem žive. Većinsko stanovništvo prema njima se odnosi s predrasudama i stereotipima zbog čega su izloženi diskriminaciji i segregaciji, a samim time ugrožena su im mnoga prava (Šlezak, 2019). Babić (2004) navodi kako romska nacionalna manjina zauzima marginalni položaj u društvu. Na osnovi intervjua obavljenog u OŠ dr. Vinka Žganca, koju zajedno pohađaju hrvatska i romska djeca, govori da je nedovoljno poznavanje hrvatskog jezika jedan od razloga neuspješne integracije romske djece. Šučur (2000) ističe kako marginalni položaj Roma ima štetan utjecaj na ekonomske i sociokulturne faktore njihova života. Autori poput Babića (2004), Bogdanića (2004), Horvata (2009) i Novaka (2004) u svojim su radovima posebnu pažnju skrenuli na diskriminaciju, marginalizaciju i segregaciju romske nacionalne manjine naglašavajući pri tome problem nejednakosti u postizanju prava.

Od samih početaka doseljenja pa sve do danas, Romi predstavljaju manjinu koja ima jako mali, ili gotovo nikakav utjecaj na osnovna društveno-gospodarska pitanja. Romi danas čine ugroženu skupinu kojoj je potrebna pomoć da bi ostvarili svoja prava. Nakon pridruživanja Republike Hrvatske europskim integracijama, zaštita manjina i njihovih prava postala je tema o kojoj se sve više govori. Problematika romske nacionalne manjine upućuje na potrebu provedbe raznovrsnih metoda i aktivnosti kako bi se njihov status poboljšao. Integracija se često spominje kao valjan put za poboljšanje odnosa između Roma i većinskog stanovništva. Može se reći kako je integracija prioritet većine mjera i aktivnosti vezanih za poboljšanje statusa Roma u Hrvatskoj. Prvi radovi o Romima bavili su se uglavnom podrijetlom i povijesti te pitanjima o njihovom načinu života, odnosno o ritualima i kulturi. Zbog velike raseljenosti romske nacionalne manjine u brojnim radovima pokušavala se analizirati njihova raširenost u svijetu (Šlezak, 2019).

Neven Hrvatić bio je prvi Hrvat koje je ozbiljno analizirao problematiku romske nacionalne manjine. Kako je već ranije navedeno, proces integracije prioritet je većine mjera vezanih za poboljšanje položaja romske nacionalne manjine. Hrvatić navodi da je obrazovanje preduvjet za integraciju, odnosno da je bez dobrog obrazovanja teško postići integraciju. On sam u svojim radovima predlaže načine za što kvalitetnije obrazovanje Roma. Danijel Vojak proučavao je povijest Roma i njihovo naseljavanje na području Podravine i Međimurja (Šlezak, 2019).

Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar daje značajan napredak shvaćanju sociokulturnog položaja Roma u Hrvatskoj objavivši 2005. skup radova pod naslovom "Kako žive hrvatski Romi?". Radovi u gore spomenutom izdanju bave se naseljenosti, prometnim vezama i općim društvenim i sociološkim obilježjima. Dakako, riječ je o radovima napisanim o ukupnoj romskoj populaciji u Hrvatskoj, kao što je i većina radova napisana na razini Republike Hrvatske dok se mali dio istraživanja bavio nekim regionalnim ili lokalnim područjem u kojem su Romi prisutni. Škarić-Jurić i sur. (2006), Škarić-Jurić i sur. (2007) i Zajc i sur. (2006) istraživali su bajašku etničku skupinu kojoj pripadaju Romi u Međimurju s epidemiološkog, antropološkog i medicinskog aspekta. Značajan pokušaj shvaćanja specifičnosti Roma u Međimurju bio je 1990. godine izlaskom časopisa "Međimurje". U tom časopisu autori Ovčar i Ciglar (1990) pažnju skreću na problem romskog obrazovnog sustava, dok autori Balent, Dugonjić, Bilić (1990) ukazuju na socijalnu problematiku, a Blašković i Magdalenić (1990) bave se problemom kriminaliteta pripadnika romske nacionalne manjine. Autor Čipek (1990) napisao je članak o smještaju i izgledu romskih naselja te detaljno opisao njihovo građevinsko uređenje (Šlezak, 2019). Autori Šlezak i Šiljeg (2020) u radu „*Prostorna perspektiva iskazivanja stereotipa o Romima*“ istraživali su iskazivanje stereotipa prema romskoj nacionalnoj manjini u naseljima Međimurske županije. Ističu da većinsko stanovništvo koje živi u istom naselju s Romima ne iskazuje značajnije stereotipe od stanovništva koje živi dalje od Roma.

3.1. Geografski razmještaj Roma u Međimurskoj županiji

Međimurska županija, kao i većina županija u Republici Hrvatskoj, gotovo je etnički homogen prostor. Popisom stanovništva 2011. godine broj Hrvata iznosio je 106 744, odnosno 93,80%. Iako su Mađarska i Slovenija u neposrednoj blizini Međimurske županije udio Mađara i Slovenaca je dosta nizak, no zanimljiva je činjenica da je broj Roma poprilično visok.

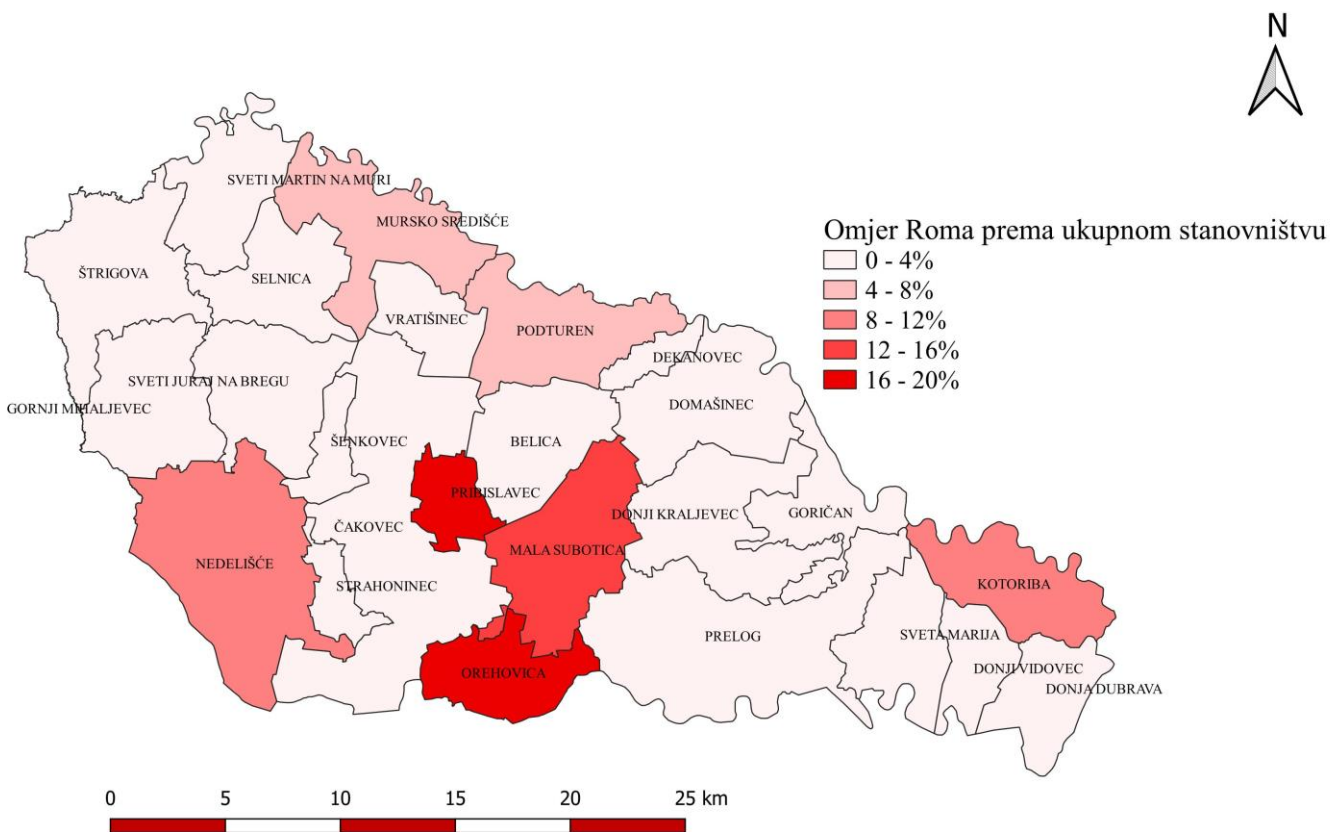
Tablica 2. Prikaz nacionalnosti i broja stanovnika Međimurske županije prema Popisu stanovništva iz 2011.

NACIONALNOST		BROJ STANOVNIKA	UDIO (%)
Hrvati		106 744	93,80
Nacionalne manjine	Albanci	200	0,18
	Bošnjaci	49	0,04
	Mađari	66	0,06
	Nijemci	46	0,04

	Romi	5107	4,49
	Rusi	137	0,12
	Slovenci	516	0,45
	Srbi	249	0,22
	Ostale nacionalne manjine	159	0,13
	Nacionalno neizjašnjeni	123	0,11
	Nepoznato	148	0,13
	Ostali	260	0,23
	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	113 804	100

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

U cijeloj Republici Hrvatskoj tijekom Popisa stanovništva iz 2011. godine Romima se izjasnilo 16 975 stanovnika odnosno 0,40%, a zanimljiva je činjenica da ih od toga 5107 živi na području Međimurja. Udio Roma u ukupnom stanovništvu ni u jednoj županiji nije toliko visok kao u Međimurskoj županiji. Ovaj broj zacijelo je i veći, a razlog tome jest da se pojedini Romi ne izjašnjavaju o svojoj nacionalnosti.

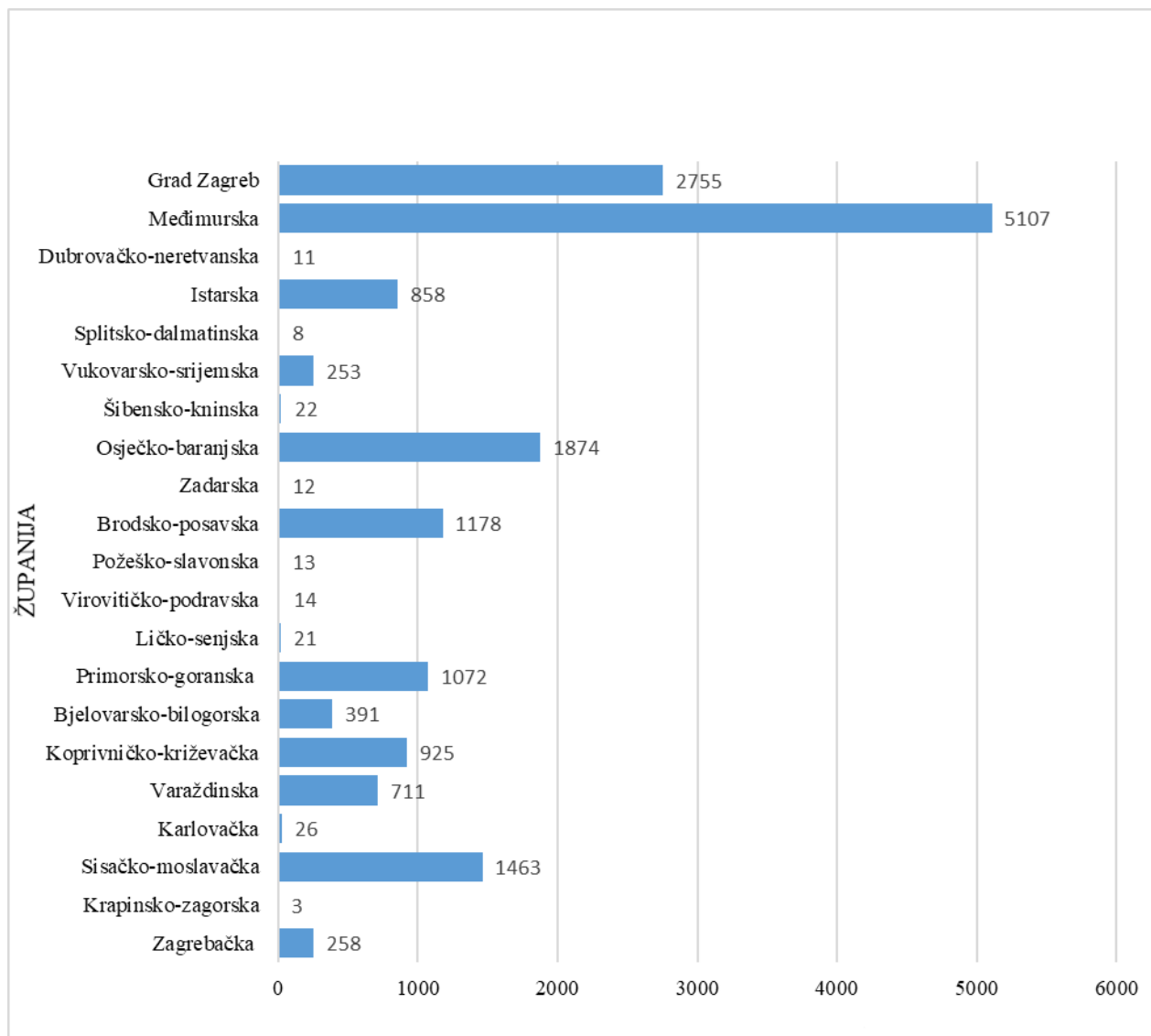

Slika 3. Omjer Roma prema ukupnom stanovništvu u gradovima i općinama Međimurske županije.

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

U Međimurju prostorna segregacija romske nacionalne manjine na razini županije nije izražena jer su Romi prisutni u svim gradovima i općinama. No s druge strane, prostorna segregacija Roma na razini naselja značajno je izražena. Na razini naselja Romi žive u homogenim romskim naseljima ili u mješovitim hrvatsko-romskim naseljima gdje su prostorno odvojeni od hrvatskog stanovništva ili u naseljima gdje prevladava hrvatsko stanovništvo, a na rubnom djelu naselja živi manji broj Roma. U hrvatsko-romskim naseljima hrvatsko stanovništvo uglavnom živi u "središtu", dok Romi naseljavaju periferne dijelove te su tako odvojeni od lokalnog stanovništva. Prostorna odvojenost i marginalni položaj Roma ima štetan utjecaj na ekonomske i sociokulturne faktore njihova života. Kako se ovaj diplomski rad bazira na istraživanju mješovitog tipa naselja (hrvatsko-romska naselja) odabrana su tri naselja gdje je udio Roma u ukupnom stanovništvu najveći. Tako su odabrana sljedeća naselja: Pribislavec (broj Roma u ukupnom stanovništvu

iznosi 19,39%), Orehovica (broj Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 18,29%) i Mala Subotica (broj Roma u ukupnom stanovništvu iznosi 12,73%).

Slika 4. Broj Roma po županijama 2011. godine.

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Do podatka o stvarnom broju Roma teško je doći, jer kako je već ranije navedeno, mnogi se ne izjašnjavaju o svojoj nacionalnosti. Jedini službeni podatak o broju Roma može se dobiti iz popisa stanovništva, dok je do svih drugih podataka teško doći. Mnogi Romi ne žele se izjašnjavati o svom identitetu što se može tumačiti kao etnomimikrija, odnosno skrivanje identiteta (Šlezak, 2010). Ne izjašnjavaju li se pripadnici romske nacionalne manjine o svojoj nacionalnosti zbog diskriminacije i segregacije pitanje je koje su postavljali autori u svojim

istraživanjima (Raduški, 2004). Isto tako, dolazi li stvarno do etnomimikrije ili dio Roma uopće nije popisan drugo je pitanje koje postavljaju istraživači. U Međimurju postoji nekoliko specifičnih romskih prezimena te se tako javlja mogućnost da su neki korisnici u evidenciji Centra prijavljeni dvostruko (Šlezak, 2010).

4. OSVRT NA PROBLEME U HRVATSKO-ROMSKIM NASELJIMA - PRIMJERI IZ MEDIJA

U ovom poglavlju analizirani su različiti članci o postojećim problemima s kojima se susreću stanovnici hrvatsko-romskih naselja. Navedeno je nekoliko primjera temeljem kojih je najbolje vidljiva aktualna problematika.

Kao što je već spomenuto, suživot Hrvata i Roma kroz godine postaje sve teži s obzirom na probleme koji u određenim naseljima postoje. Institucije bi trebale pokazati veći interes kako bi se poboljšala kvaliteta života u takvim naseljima. S obzirom da institucije nisu dovoljno uključene u rješavanje problema, tadašnja načelnica općine Pribislavec, Višnja Ivačić, održala je konferenciju za medije prilikom koje je istaknula sljedeće: "Mještanima Općine Pribislavec nije upitna ničija nacionalnost ni vjeroispovijest. Samo želimo miran suživot, sigurnost vlastite imovine i da nam Ustavom zajamčena prava budu i zaštićena. Ne želim nikoga u mjestu etiketirati, niti govorim s predznakom mržnje ili segregacije. Govorim kao načelnica koja svima želi omogućiti miran i dostojan život" (<https://medjimurje.hr/aktualno/gradovi-i-opcine/pribislavec-sve-tezi-suzivot-s-romima-5592/>, 2. 1. 2023). Načelnica je također istaknula da pripadnici romske nacionalne manjine narušavaju kvalitetu života većinskog stanovništva te izazivaju različite sukobe. Dio naselja koji je prostorno najbliži romskom dijelu naselja često je izložen krađama, materijalnim oštećenjima te svakodnevnim neopravdanim verbalnim napadima. Također, načelnica je istaknula kako se stanovnici boje ostavljati svoje domove bez nadzora zbog prečestih napada na osobnu imovinu od strane pripadnika romske nacionalne manjine. Jedan od mještana naveo je da je često puta angažirao zaštitarsku tvrtku prilikom napuštanja svog posjeda. Uputio je na svakodnevne probleme te je prilikom konferencije izjavio sljedeće: "Živim u Ulici Ante Starčevića i, zajedno s drugima, dnevno sam izložen maltretiranju, psovanju, teškim krađama, kamenovanju. Ni na vlastitu terasu ne mogu sjesti" (<https://medjimurje.hr/aktualno/gradovi-i-opcine/pribislavec-sve-tezi-suzivot-s-romima-5592/>, 2. 1. 2023). Jedan od primjera je svakodnevno verbalno, a ponekad i fizičko maltretiranje starije gospođe koja živi sama tik do romskog naselja. Mještanka se svakodnevno susretala s različitim neugodnostima poput gađanja kamenjem, pljuvanja te uništavanja osobne imovine. S druge strane, važno je napomenuti kako nisu svi pripadnici romske nacionalne manjine uključeni u sukobe i izazivanje problema, već su i oni sami pod utjecajem delikvenata. Također, tadašnja načelnica posebno je naglasila svoju ljutnju izazvanu činjenicom da pojedinci romske nacionalne

manjine teroriziraju ostatak stanovništva te ne izvršavaju svoje obveze, a ostvaruje veća prava pred zakonom (<https://medjimurje.hr/aktualno/gradovi-i-opcine/pribislavec-sve-tezi-suzivot-s-romima-5592/>, 2. 1. 2023).

Jedan od najčešćih problema s kojim se stanovnici hrvatsko-romskih naselja susreću je paljenje smeća koje izaziva nepodnošljiv smrad koji šteti zdravlju mještana. Zbog čestog paljenja smeća ljudi ne mogu normalno živjeti te umjesto svježeg zraka moraju udisati dim. Paljenje smeća kojim se izazivaju požari općeniti je problem u cijeloj Međimurskoj županiji. Vatrogasci koji se susreću s navedenim problemom ističu kako imaju velik broj intervencija gotovo svaki dan te da nakon gašenja požara na jednoj lokaciji već gori na drugoj (<https://emedjimurje.net.hr/vijesti/drustvo/4084080/ucestali-pozari-u-pribislavcu-dok-vi-spavate-nama-je-glava-u-torbi/>, 2. 1. 2023).

Slika 5. Paljenje smeća u hrvatsko-romskom naselju Pribislavec.

Izvor: <https://emedjimurje.net.hr/vijesti/drustvo/4084080/ucestali-pozari-u-pribislavcu-dok-vi-spavate-nama-je-glava-u-torbi/>, 26. 2. 2023.

Slika 6. Učestali požari u hrvatsko-romskom naselju Pribislavec.

Izvor: <https://emedjimurje.net.hr/vijesti/drustvo/4084080/ucestali-pozari-u-pribislavcu-dok-vi-spavate-nama-je-glava-u-torbi/>, 26. 2. 2023.

Kao jedan od problema spominje se i diskriminacija romske djece u hrvatskom školstvu. Mnogi Romi ističu kako je nad njima izvršen visok stupanj diskriminacije od strane učitelja i neromske djece u školama. Doživjeli su brojne neugodne situacije, od nepodržavanja njihovog jezika pa sve do isključivanja iz različitih školskih aktivnosti. Mnogi se susreću s brojnim izazovima prilikom školovanja te je tako nepoznavanje hrvatskog jezika jedna od glavnih prepreka u njihovoj integraciji. Na cjelokupno učenje i obrazovanje uvelike utječu loši stambeni uvjeti te izostanak roditeljske podrške. S obzirom na izraženu diskriminaciju neophodno je da se poduzmu konkretne mjere kako bi se začarani krug siromaštva, diskriminacije i prijezira prema Romima minimizirao (<https://danas.hr/hrvatska/diskriminacija-romske-djece-u-hrvatskom-skolstvu-romi-kao-da-su-osudjeni-na-segregaciju-i-ona-se-neprestano-povecava>, 2. 1. 2023).

5. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA

Anketno istraživanje provodilo se između 25. svibnja i 29. lipnja 2022. godine te su bila obuhvaćena tri naselja Međimurske županije (Pribislavec, Orehovica i Mala i Subotica). Istraživanje se provodilo terenskim obilaskom naselja te preko društvene mreže (*Facebook*). U svakom od naselja provedeno je 30 anketa te na društvenoj mreži *Facebook* gdje je odgovorilo 147 ispitanika. Anketni upitnik sastavljen je od 14 pitanja. Dva pitanja su otvorenog tipa u kojima su ispitanici mogli navesti prijedloge za poboljšanje kvalitete života u njihovom mjestu stanovanja te navesti naselje u kojem je kvaliteta života najviše narušena. Preostalih 12 pitanja bila su zatvorenog tipa te su ispitanici odabrali jedan od ponuđenih odgovora na Likertovoj skali.

Uzorak istraživanja bio je neprobabilistički, namjerni, budući da su istraživanjem bili obuhvaćeni samo ispitanici koji imaju mjesto prebivališta u navedenim naseljima i bili su voljni sudjelovati u istraživanju na ponešto osjetljivu temu.

Anketni upitnik sastoji se od dva dijela. Prvi dio sačinjavaju pitanja vezana uz faktore kvalitete života i sastoji se od četiri dijela kojima se ispituje: faktor sigurnosti susjedstva, faktor izloženosti kriminalitetu, faktor socijalnih odnosa i faktor prirodnog okoliša. Dio upitnika koji ispituje faktor sigurnosti okoliša sastoji se od sedam pitanja kojima su ispitanici trebali odrediti percepciju vlastite sigurnosti u svom mjestu stanovanja. Drugi faktor sastojao se također od sedam pitanja kojima se ispitivao stupanj straha od izloženosti kriminalitetu, a od ispitanika se očekivalo da izraze stupanj straha od izloženosti određenim kriminalnim radnjama vezanim za ugrozu imovine i ljudi. Faktor socijalnih odnosa istraživao je pomoću šest pitanja o pripadnicima romske nacionalne manjine i njihovim odnosima s drugim stanovnicima mjesta, sklonosti za razvoj ovoga odnosa, kao i utjecaju na iseljavanje iz mjesta, a od ispitanika se očekivalo da iskažu stupanj slaganja s navedenim pitanjima. Posljednju skupinu pitanja u prvom dijelu upitnika sačinjavala su pitanja o prirodnom okolišu i utjecaju romske nacionalne manjine na njegovu čistoću i održavanje ugodnim i urednim. Slaganje/zadovoljstvo u vezi s ispitivanim pitanjima ispitanici su trebali iskazati uz pomoć Likertove ljestvice od pet stupnjeva.

Drugi dio upitnika sastojao se od socio-ekonomskih pitanja kojima su se nastojale dobiti informacije o uzorku ispitanika, a obuhvaćena su pitanja o spolu, dobi, stupnju obrazovanja, radnom statusu te mjesečnim primanjima obitelji. Ovaj dio upitnika uključuje i dva pitanja otvorenog tipa, kojima se nastojalo ispitati mišljenje ispitanika o mjerama koje bi se trebale

provesti kako bi se stanje, tj. kvaliteta života u njihovim naseljima poboljšala, te o tome u kojem naselju je odnos romske i većinske zajednice najviše narušen.

5.1. Socio-ekonomska obilježja ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 237 ispitanika s područja Međimurske županije. Od ukupnog broja ispitanika najviše ih ima prebivalište u Maloj Subotici (39%), a nešto manje ih je iz Pribislavca (31%) i Orehovice (30%). Analizira li se spolna struktura ispitanika, u ispitivanju je sudjelovalo više ženskih (60%) nego muških ispitanika (40%). Vezano uz pojedina naselja, u ispitivanju je sudjelovalo više ženskih ispitanika u Pribislavcu (46 ili 62%), Orehovici (48 ili 69%), kao i Maloj Subotici (49 ili 53%). Analizom dobne strukture svih ispitanika može se uočiti da je najmanji udio ispitanika koji pripadaju dobnoj skupini do 25 godina (62 ili 26%) te onih koji su stariji od 41 godine (73 ili 31%). Najveći broj ispitanika ima između 26 i 40 godina (102 ili 43%), a prosječna dob ispitanika je 35,2 godine. Promatraju li se pojedina naselja, u Maloj Subotici najveći je udio ispitanika stariji od 41 godine (34 ili 37%), nešto je manji udio ispitanika koji imaju do 25 godina (njih 30 ili 32%), te je neznatno manje ispitanika koji imaju između 26 i 40 godina (29 ili 31%). Međutim, dobna struktura ispitanika iz Pribislavcu donekle se razlikovala od onih iz Male Subotice pa je tako najveći udio ispitanika u ovom naselju između 26 i 40 godina (njih 41 ili 55%), dok ih je gotovo podjednako starijih od 41 godine (17 ili 23%) i u starosti do 25 godina (16 ili 22%). Pogleda li se dobna struktura ispitanika u Orehovici, najveći je udio ispitanika između 26 i 40 godina (31 ili 44%), zatim starijih od 41 godine (22 ili 32%), a najmanje (17 ili 24%) je ispitanika do 25 godina.

Tablica 3. Socioekonomska obilježja ispitanika.

Obilježja		N = 237	%
Spol	Ženski	142	60
	Muški	95	40
Dob	Do 25 godina	62	26
	Od 26 do 40	102	43
	Stariji od 41	73	31
Mjesto prebivališta	Pribislavec	74	31
	Mala Subotica	93	39
	Orehovica	70	30
Stupanj obrazovanja	Nema	0	0
	Završena	13	6
	Završena	150	73

	Viša škola	23	11
	Prvostupnik/ca	20	10
	Magisterij	0	0
Ukupni mjesečni prihodi kućanstva	do 4000 kn	12	5
	4000 - 8000	57	24
	8000 – 12000	61	26
	12000 – 16000	28	12
	16000 – 20000	18	8
	Više od 20000	22	9
	Bez odgovora	39	16
Radni status	Zaposlen	43	44
	Nezaposlen	11	11
	Učenik/student	37	38
	Umirovljenik	7	7

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Prema stupnju obrazovanja, najveći udio ispitanika (73%) završio je srednjoškolsko obrazovanje. Sličan je udio ispitanika koji su završili višu školu (11%) ili su prvostupnici (10%), dok je najmanji udio ispitanika završio osnovnoškolsko obrazovanje (6%). U istraživanju nisu sudjelovali ispitanici koji nisu stekli neko obrazovanje kao niti oni koji su stekli magisterij. Analiziraju li se ukupni mjesečni prihodi obitelji, u istraživanju je sudjelovalo najmanje ispitanika s najnižom razinom navedenih prihoda (5%), te najvišom (9% i 8%), dok najviše ostvaruje prihode u razini od 8000 do 12000 kn (26%) te 4000 do 8000 kn (24%). Vezano uz radni status ispitanika, može se uočiti kako je najveći udio ispitanika zaposlen (44%), nešto ih je manje u statusu učenika ili studenta (38%), dok ih je najmanje umirovljeno (7%). Anketnom upitniku pristupilo je 74 ispitanika iz Pribislavca, 93 ispitanika iz Male Subotice te 70 ispitanika iz Orehovice.

Tablica 4. Postotci socioekonomskih varijabli po naseljima.

Varijabla		Pribislavec (%)	Orehovica (%)	Mala Subotica (%)
Spol	Muški	39,2	33,3	48,4
	Ženski	50,8	66,7	51,6
Dob	Do 25 godina	21	23	25,5
	Od 26 do 40 godina	53,9	43	30,3
	Više od 41 godinu	19,8	32,6	42
Stupanj obrazovanja	Završena osnovna škola	3,6	11,8	4,8
	Završena srednja škola	61,5	58,4	66,8
	Viša škola	9,8	8,9	9,8
	Prvostupnik/prvostupnica	7,5	8,9	9,8
	Magisterij, doktorat	17,6	11,9	8,8
Ukupni mjesečni prihodi kućanstva	Do 4000 kn	7,9	2,9	4,3
	Od 4000 do 8000 kn	17,1	24,6	26,9
	Od 8000 do 12000 kn	26,3	21,7	25,8
	Od 12000 do 16000 kn	13,2	7,2	12,9
	Od 16000 do 20000 kn	10,5	5,8	6,5
	Više od 20000 kn	6,6	15,9	6,5
Radni status	Zaposlen	78,6	79,8	70,1
	Nezaposlen	4,9	6,2	5,1
	Učenik/student	12,8	12,1	21,0
	Umirovljenik	3,6	1,9	3,8

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

U naseljima Pribislavec i Orehovica najveći postotak ispitanika pripada dobnoj skupini od 26 do 41 godine, dok je u naselju Mala Subotica najveći broj ispitanika stariji od 41 godine. U naseljima Orehovica i Mala Subotica najmanji broj ispitanika je mlađi od 25 godina, dok je u naselju Pribislavec najmanji postotak ispitanika stariji od 41 godine. U sva tri naselja najveći broj ispitanika ima završeno srednjoškolsko obrazovanje. U Pribislavcu i Maloj Subotici najmanji broj

ispitanika ima završenu osnovnu školu, dok je u Orehovici najmanji postotak ispitanika završio višu školu i stekao prvostupnički status. U Orehovici i Maloj Subotici najveći postotak ispitanika ima ukupne mjesečne prihode u rasponu od 4000 do 8000 kuna. U Pribislavcu najveći postotak ispitanika ima ukupne mjesečne prihode u rasponu od 8000 do 12000 kuna. U Orehovici i Maloj Subotici najmanji broj ispitanika ima mjesečne prihode do 4000 kuna, dok u Pribislavcu najmanji postotak ispitanika ima mjesečne prihode veće od 20000 kuna. U sva tri naselja najveći postotak ispitanika je u radnom statusu, dok je najmanji postotak ispitanika u mirovini.

5.2. Faktor sigurnosti susjedstva

Nobilo (1988) sigurnost općenito definira kao jedan od najčešće korištenih pojmova, no smatra kako sam pojam sigurnosti nije dovoljno objašnjen. Kao jedan od važnijih ciljeva u međunarodnim odnosima ističe se područje sigurnosti koje veliku ulogu ima u unutarnjoj i vanjskoj politici. Mnoge znanosti daju svoj osvrt na pojam sigurnosti te tako neke znanosti naglasak stavljaju na sigurnost u prometu, sigurnost u radu, psihološku sigurnost, socijalnu sigurnost te pravnu sigurnost. Psihološka sigurnost pojedinca može se poistovjetiti s nagonom i potrebama bilo pojedinca ili određenih grupa da stvore obrambene mehanizme i na taj način omoguće fizičko preživljavanje (Nobilo, 1988). Svaki pojedinac ili grupa definiraju sigurnost na svoj način te tako ona nema jednako značenje za sve. Također, vrlo je bitna uloga države u očuvanju javne sigurnosti i zaštiti svojih građana. Stanarević (2014) ističe dvije vrste sigurnosti od kojih se prva odnosi na shvaćanje sigurnosti kao materijalnog dobra dok se druga odnosi na brigu za temeljna ljudska prava. Buzan (1991) navodi da nije moguće dati objašnjenje pojma sigurnosti koji će biti općeprihvaćen. Programom za razvoj Ujedinjenih naroda 1994. godine u fokus se stavlja ljudska sigurnost te se ona opisuje kao oslobođenost čovjeka od straha i neimaštine. S obzirom da je cilj sigurnosti zaštititi temeljna ljudska prava važno je otkloniti sve moguće opasnosti koje bi mogle ugroziti sigurnost pojedinca (Stanarević, 2014).

Faktor sigurnosti u svakom naselju procjenjuje se kroz šest varijabli (razina kriminala, antisocijalna ponašanja, sigurnost na ulici tijekom dana, sigurnost na ulici tijekom noći, rizik remećenja javnog reda, rizik žrtve kaznenog djela). Važno je faktor sigurnosti podići na što višu razinu kako bi se stanovnici u svom mjestu stanovanja osjećali što sigurnije jer se time i sama kvaliteta života podiže na višu razinu.

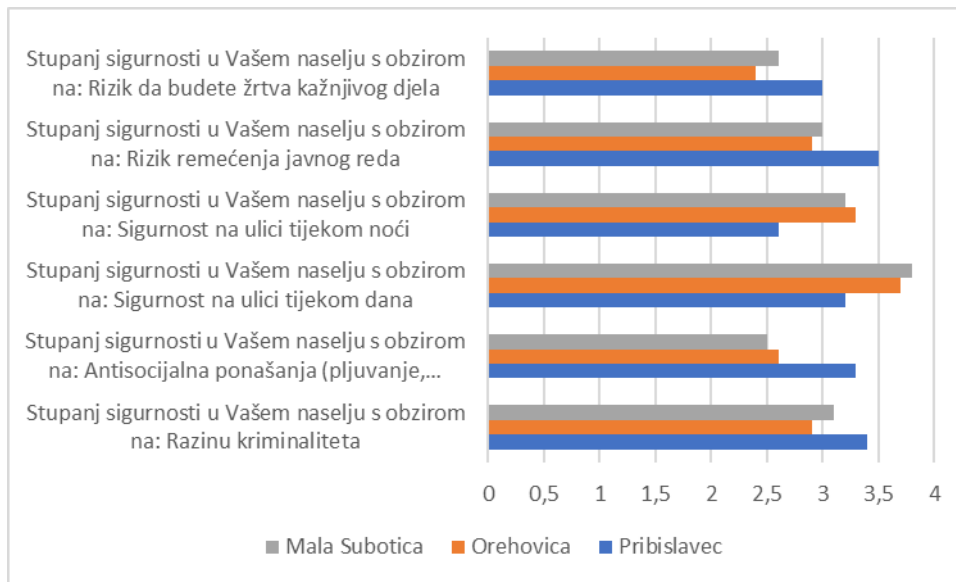
Tablica 5. Ocjena sigurnosti susjedstva.

Varijabla	Razina stupnja sigurnosti u naselju	N	%	$\bar{x}$	SD	Med.
Sigurnost općenito	Izrazito niska	22	9,3	3,3	1,14	3
	Niska	35	14,8			
	Umjerena	67	28,2			
	Visoka	84	35,4			
	Izrazito visoka	29	12,3			
Razina kriminaliteta	Izrazito niska	30	12,6	3,1	1,17	3
	Niska	27	11,4			
	Umjerena	90	38			
	Visoka	59	24,9			
	Izrazito visoka	31	13,1			
Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti...)	Izrazito niska	45	19	2,8	1,27	3
	Niska	58	24,4			
	Umjerena	66	27,8			
	Visoka	40	16,9			
	Izrazito visoka	28	11,8			
Sigurnost na ulici tijekom dana	Izrazito niska	18	7,6	3,6	1,19	4
	Niska	24	10,1			
	Umjerena	59	24,9			
	Visoka	77	32,5			
	Izrazito visoka	59	24,9			
Sigurnost na ulici tijekom noći	Izrazito niska	37	15,7	3,0	1,22	3
	Niska	35	14,8			
	Umjerena	70	29,5			
	Visoka	70	29,5			
	Izrazito visoka	25	10,5			
Rizik remećenja javnog reda	Izrazito niska	32	13,5	3,1	1,28	3
	Niska	44	18,6			

	Umjerena	67	28,3			
	Visoka	52	22			
	Izrazito visoka	42	17,7			
Rizik da budete žrtva kaznenog djela	Izrazito niska	67	28,3	2,7	1,36	3
	Niska	43	18,1			
	Umjerena	63	26,5			
	Visoka	34	14,3			
	Izrazito visoka	30	12,7			

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Analizom prikupljenih podataka o svim ispitanicima pomoću odgovarajućih metoda deskriptivne statistike može se doći do određenih zaključaka o percepciji stupnja sigurnosti susjedstva u proučavanim naseljima. Ponajprije, uzme li se u obzir da su ispitanici stupanj sigurnosti općenito ocijenili s 3,3 ($\pm 1,14$), može se zaključiti kako ispitanici smatraju stupanj sigurnosti u svojim naseljima umjerenim. Usporede li se preostale varijable koje sačinjavaju ovaj faktor, ispitanici percipiraju najnižom razinu sigurnosti od rizika da budu žrtva kaznenog djela (2,7), a najvišim procjenjuju stupanj sigurnosti na ulici tijekom dana (3,6). Ovakvi rezultati mogu se opravdati. Naime, ispitanici percipiraju viši stupanj sigurnosti tijekom dana jer su u tom razdoblju zbog lakše vidljivosti, većeg broja svjedoka i brže reakcije okoline pojedinci manje skloni počinuti kriminalna i druga djela kojima ugrožavaju sigurnost drugih. Nadalje, ispitanici percipiraju niskom sigurnost od rizika da postanu žrtva kaznenog djela jer se širok spektar ponašanja ujedno može smatrati kažnjivim djelom. Navedeni rezultat ujedno može opovrgnuti hipotezu H3, budući da se pokazalo kako se ispitanici u istraživanim naseljima osjećaju umjereno sigurnima (3,09).

Slika 7. Usporedba varijabli faktora sigurnosti susjedstva po ispitivanim naseljima.

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Usporede li se pojedina naselja prema varijablama sigurnosti susjedstva, vidljivo je kako ispitanici iz naselja Pribislavec uglavnom ocjenjuju varijable sigurnosti višim ocjenama od ispitanika iz preostala dva naselja, osim u slučaju sigurnosti na ulici. Ovi rezultati mogu nametnuti zaključak kako stanovnici navedenog naselja percipiraju svoje domove sigurnijim nego ulice svoga mjesta, tj. osjećaju se sigurnijim u zatvorenim od otvorenih prostora u svome naselju. Nadalje, čini se kako se u usporedbi sa stanovnicima ostala dva naselja stanovnici Pribislavca smatraju sigurnijim što se tiče ostalih promatranih varijabli.

Što se tiče usporedbe između proučavanih naselja prema ocjeni pojedinih varijabli koje su obuhvaćene ovim faktorom, pokazalo se kako najvišu razinu vlastite sigurnosti općenito percipiraju stanovnici Male Subotice (3,51), a najnižu stanovnici Pribislavca (2,80). Većina ispitanika iz Male Subotice je starije životne dobi pa je moguće da oni sigurnost percipiraju na drugačiji način nego stanovnici u Pribislavcu koji su uglavnom srednje životne dobi. Nadalje, najniži stupanj sigurnosti prema razini kriminaliteta iskazuju stanovnici Orehovice (2,87), a najvišu stanovnici Pribislavca (4,01). Stanovnici Orehovice u boljim su socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine nego stanovnici Pribislavca te se samim time i neprihvatljiva ponašanja slabije događaju. Vezano uz antisocijalna ponašanja, ispitanici iz Male Subotice ocjenjuju najnižom razinu sigurnosti (2,51), no stanovnici Pribislavca je percipiraju

najvišom u usporedbi s ispitanicima iz drugih naselja (3,27). Ispitanici iz Male Subotice su uglavnom starije dobne skupine te vrlo vjerojatno pridaju manje pažnje antisocijalnom ponašanju od ispitanika iz drugih naselja. Sljedeća varijabla obuhvaćena ovim faktorom je sigurnost na ulici tijekom dana, prosječno je najvišom procjenjuju u usporedbi s ostalim ispitanicima stanovnici Male Subotice (3,8), a najnižom stanovnici Pribislavca (3,16). Vezano uz sigurnost na ulici tijekom noći, prosječno je najnižom procjenjuju stanovnici Pribislavca (2,59), dok najvišu razinu sigurnosti tijekom noći osjećaju stanovnici Orehovice (3,3). Loša infrastruktura i slabo osvijetljene ulice mogu biti jedan od razloga da se stanovnici Pribislavca ne osjećaju sigurnima. Usporede li se stanovnici proučavanih naselja prema procjeni rizika remećenja javnog reda i mira, pokazalo se kako prosječno najnižu razinu sigurnosti od ovoga rizika percipiraju stanovnici Orehovice (2,86), dok najvišu razinu sigurnosti percipiraju stanovnici Pribislavca (3,52). U konačnici, pogleda li se rezultate za rizik da budu žrtva kaznenog djela, može se zaključiti kako ovaj rizik prosječno najvišim percipiraju stanovnici Pribislavca (2,97), a najnižim stanovnici Orehovice (2,38). Stanovnici Orehovice skloniji su izgradnji socijalnih odnosa s romskom nacionalnom manjinom te se može zaključiti kako je to jedan od glavnih razloga kvalitetnijeg života u lokalnoj zajednici.

Usporede li se rezultati po spolu za sve proučavane varijable u ovome faktoru kvalitete života, može se zaključiti kako ženski ispitanici iz Orehovice osjećaju najvišu razinu sigurnosti na ulici tijekom dana (3,59) zbog većeg broja ljudi na ulici te mogućnosti pružanja pomoći ukoliko je potrebno. Nižu razinu sigurnosti ista skupina ispitanica osjeća zbog rizika da budu žrtva kaznenog djela (2,33) što može biti rezultat što većeg broja kriminalnih radnji koje nisu pod dovoljnom kontrolom. Što se tiče muških ispitanika, najvišu razinu sigurnosti muški ispitanici iz Male Subotice osjećaju na ulici tijekom dana zbog većeg broja protoka ljudi te policijskih patrola. Najnižu razinu sigurnosti iskazuje ista skupina ispitanika za antisocijalna ponašanja (2,39) što ni nije iznenađujuće s obzirom na nedostatak socijalizacije i edukacije romske nacionalne manjine. Što se tiče obrazovanja, najnižu razinu sigurnosti percipiraju ispitanici koji su završili srednjoškolsko obrazovanje iz Pribislavca vezano uz rizik da budu žrtva kaznenog djela (1,0). Najvišu razinu sigurnosti percipiraju pojedinci koji su završili srednjoškolsko obrazovanje, te oni koji su stekli najviše razine obrazovanja iz Male Subotice vezano uz antisocijalna ponašanja (4,25). Iz navedenog može se zaključiti kako ispitanici s višim stupnjem obrazovanja ne pridaju veliku važnost neprikladnim ponašanjima ili komentarima od strane romske nacionalne manjine.

Prostorna odvojenost također može biti jedan od čimbenika koji utječe na visoku razinu sigurnosti vezanih uz antisocijalna ponašanja. S obzirom da Hrvati žive u jednom dijelu naselja, a Romi u drugom dijelu naselja mogu se izbjeći određene nelagodnosti. Od dobnih skupina najnižu razinu sigurnosti iskazuju pripadnici najmlađe skupine iz Male Subotice vezano uz antisocijalna ponašanja (2,27) što može biti rezultat nedostatka samopouzdanja, snalažljivosti i teže reagiranja u konfliktnim situacijama. Najvišu razinu percipirane sigurnosti iskazuju najmlađi stanovnici Orehovice za sigurnost na ulici tijekom dana (4,0). S obzirom da stanovnici Orehovice nastoje unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom više nego stanovnici Pribislavca i Male Subotice, nije iznenađujuće da se i na ulici osjećaju puno sigurnije.

5.3. Faktor izloženosti kriminalitetu

Izloženost kriminalitetu pojam je kojeg mnogi autori proučavaju već duži niz godina, no unatoč godinama proučavanja još uvijek ne postoji jedinstvena definicija. Pojam izloženosti kriminalitetu svaki autor definira na svoj način. Općenito, kriminalitet se može shvatiti kao jedan od općeprisutnih problema današnjice. Primjerice, stanovnici u Hrvatskoj navode da se u svom mjestu stanovanja osjećaju manje sigurno nego prije dvadesetak godina. Veliku ulogu u širenju zabrinutosti građana imaju mediji zbog sadržaja kojeg prenose. Postoje dvije vrste straha od kriminaliteta, a to su strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika te strah od kriminaliteta podložan afektivnim situacijama. Strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika uglavnom je stabilan dok je strah od kriminaliteta podložan afektivnim situacijama posljedica neplaniranih događaja. Primjerice, strah od kriminaliteta podložan afektivnim situacijama može se pojaviti kada osoba šeta neosvijetljenim ulicama ili mračnim parkom te taj strah kod osobe nestaje čim se izbjegne potencijalna opasnost. Učestalim ponavljanjem takvih situacija strah od kriminaliteta podložan afektivnim situacijama može prijeći u stabilniji oblik, a to je "strah od kriminaliteta kao osobna karakteristika" (Cajner Mraović, 2009).

Faktor izloženosti kriminalitetu u svakom naselju procjenjuje se kroz sedam varijabli (ulične pljačke, fizički napadi/tučnjava, seksualni napadi, krađa, provala, korištenje vatrenog oružja, izloženost kriminalu).

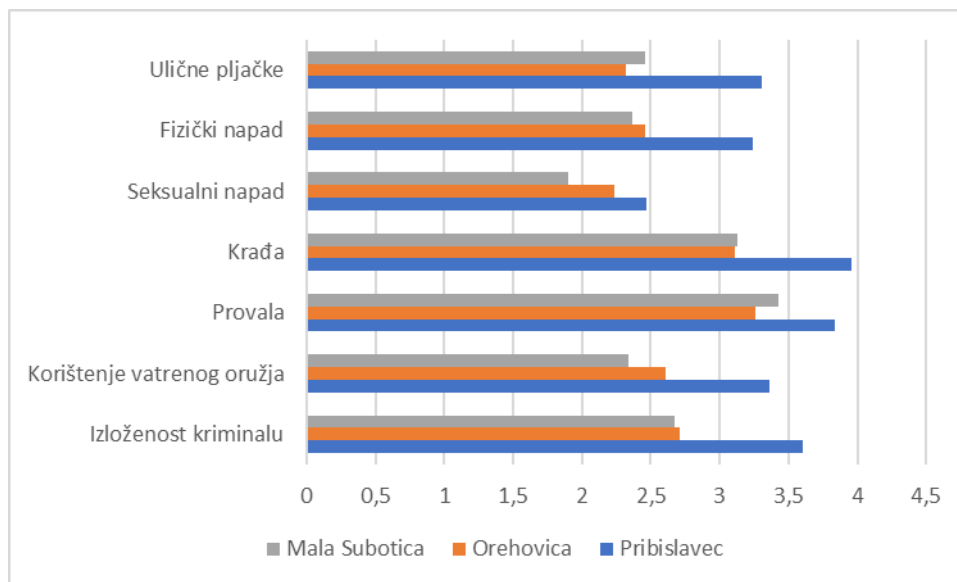
Tablica 6. Strah od izloženosti kriminalitetu.

Varijabla	Razina stupnja sigurnosti u naselju	N	%	$\bar{x}$	SD	Med.
Ulične pljačke	Izrazito nizak	64	27	2,69	1,35	3
	Nizak	43	18,1			
	Umjeren	62	26,2			
	Visok	39	16,5			
	Izrazito visok	29	12,3			
Fizički napad	Izrazito nizak	62	26,2	2,67	1,31	3
	Nizak	45	19			
	Umjeren	65	27,4			
	Visok	40	16,9			
	Izrazito visok	25	10,5			
Seksualni napad	Izrazito nizak	106	44,7	2,19	1,33	2
	Nizak	44	18,6			
	Umjeren	45	19			
	Visok	21	8,9			
	Izrazito visok	21	8,9			
Krađa	Izrazito nizak	38	16	3,38	1,43	4
	Nizak	25	10,5			
	Umjeren	55	23,2			
	Visok	46	19,4			
	Izrazito visok	73	30,8			
Provala	Izrazito nizak	35	14,8	3,51	1,42	4
	Nizak	22	9,3			
	Umjeren	48	20,3			
	Visok	51	21,5			
	Izrazito visok	81	34,2			
Korištenje	Izrazito nizak	63	26,6	2,75	1,43	3

vatrenog oružja	Nizak	47	19,8			
	Umjeren	54	22,8			
	Visok	32	13,5			
	Izrazito visok	41	17,3			
Izloženost kriminalu	Izrazito nizak	53	22,4	2,97	1,41	3
	Nizak	31	13,1			
	Umjeren	69	29,1			
	Visok	37	15,6			
	Izrazito visok	47	19,8			

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Usporede li se rezultati za sve varijable obuhvaćene faktorom straha od izloženosti kriminalnom djelu, može se uočiti zaključak kako ispitanici percipiraju najniže razine straha od seksualnog napada (2,19), dok su najviše razine straha povezane s mogućnošću provale (3,51) (Tablica 6). Pogleda li se srednja vrijednost za cijeli faktor, koja iznosi 2,88, nameće se zaključak kako ispitanici u romsko-hrvatskim naseljima percipiraju nizak do umjeren strah od izloženosti kriminalnom djelu u svojim naseljima. Ovaj rezultat vjerojatno proizlazi iz činjenice da ispitanici ne percipiraju stanovnike svojih naselja, uključujući i romsko stanovništvo, značajnim rizikom za kažnjiva djela. Izuzetak su djela povezana s krađama i provalama, pa je za pretpostaviti da stanovništvo u ovim naseljima češće svjedoči ili postaje žrtvom krađa i provala. Ovo može biti posljedica sklonosti stanovnika istraživanih naselja djelima u kojima otuđuju tuđe vlasništvo, dok ostalim kriminalnim radnjama, u prvom redu seksualnim ili fizičkim napadima, nisu skloni. Može se pretpostaviti kako u navedenim zajednicama, jer su manje, postoji određene razina povezanosti, međususjedskih odnosa i međusobnog poznavanja, zbog čega su i pripadnici romske zajednice manje skloni izravno i fizički napadati svoje susjede i poznanike, dok kriminalne radnje kod kojih se rijetko otkrije počinitelj ipak češće počine.

Slika 8. Usporedba varijabli faktora izloženosti kriminalitetu po naseljima.

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Iz grafičkog prikaza „Usporedba varijabli faktora izloženosti kriminalitetu po naseljima“, može se uočiti postojanje određenih razlika po promatranim naseljima. Kako je i vidljivo, po svim varijablama najvišu razinu straha osjećaju stanovnici naselja Pribislavec, dok najnižu razinu straha od seksualnog napada, korištenja vatrenog oružja, fizičkog napada i izloženosti kriminalu percipiraju stanovnici Male Subotice. Iako se pokazalo kako ispitanici najviše razine straha percipiraju od krađa i provala, od promatranih naselja najnižu razinu straha percipiraju stanovnici Orehovice. Može se pretpostaviti kako su stanovnici u naselju Pribislavec skloniji kriminalnim radnjama, iz čega i proizlaze više razine straha od ovih kriminalnih radnji kod ispitanika. Također, moguće je i da je romska zajednica zbog svoje brojnosti više okrenuta sama sebi, a manje povezana s ostatkom zajednice te stoga manje sklona izbjegavati ponašanja kojima bi mogla narušiti međususjedske odnose.

Usporede li se naselja prema pojedinim ispitivanim varijablama, može se uočiti kako najvišu razinu straha od uličnih pljački percipiraju stanovnici Pribislavca (3,31), dok najnižu razinu percipiraju stanovnici Orehovice (2,32). Prouči li se sljedeća varijabla, strah od fizičkih napada/tučnjava, može se zaključiti kako najvišu razinu straha osjećaju stanovnici Pribislavca (3,24), dok najnižu razinu straha osjećaju stanovnici Male Subotice (2,37). Usporede li se razine straha od seksualnih napada, ispitanici iz naselja Pribislavec osjećaju najvišu razinu straha (2,49), dok je najniža razina straha percipirana od strane ispitanika iz Male Subotice (1,89). Analiza

sljedeće varijable, straha od krađe, rezultirala je razlikama u prosječnim vrijednostima između skupina ispitanika iz različitih naselja među kojima se ističe razlika između ispitanika iz Pribislavca koji percipiraju prosječno najvišu razinu straha od krađe (3,96) od onih koji percipiraju najnižu straha od krađe iz naselja Orehovica (3,1). Od ispitivanih skupina ispitanika najviši strah od provale iskazali su ispitanici iz naselja Pribislavec (3,84) a najniži strah od provale oni s prebivalištem u naselju Orehovica (3,26). Što se tiče straha od korištenja vatrenog oružja, najvišu razinu straha iskazuju stanovnici naselja Pribislavec (3,84) a najnižu ispitanici iz naselja Mala Subotica (2,37). Konačno, usporedbom ispitanika iz različitih naselja može se uočiti kako najvišu razinu izloženosti kriminalitetu percipiraju stanovnici Pribislavca (3,6), a najnižu stanovnici Male Subotice (2,67). Općenito gledajući, stanovnici Pribislavca osjećaju veću razinu straha za sve ispitivane varijable. Kako je već ranije navedeno, socijalni odnos između stanovnika naselja Pribislavec i romske nacionalne manjine je najviše narušen te samim time ne začinjuje činjenica da je prisutan strah među stanovnicima. U naseljima Orehovica i Mala Subotica zbog izgradnje boljih odnosa i osobnog poznavanja Roma i Hrvata postoji mogućnost da se ne očekuju krađe i provale jer bi se počinitelja lakše identificiralo ako se osobno poznaju ili bi osjećao sram pri sljedeće socijalnom susretu.

Usporede li se ispitanici različitih naselja prema spolu, može se uočiti da od muških ispitanika najvišu razinu straha osjećaju ispitanici iz Pribislavca od korištenja vatrenog oružja (3,69) što može biti rezultat većeg broja kriminalnih radnji u tom naselju. Ispitanici iz Male Subotice prosječno iskazuju najnižu razinu straha od provale (1,55) u odnosu na ostale muške ispitanike. Može se zaključiti da se u Maloj Subotici provale događaju puno rjeđe nego u drugim naseljima. Od ženskih ispitanika, ispitanice iz Male Subotice iskazale su najnižu razinu straha od provale (2,21) u odnosu na ispitanice iz drugih naselja što opet može biti rezultat manje izraženih kriminalnih radnji na tome području. Najvišu razinu straha od korištenja vatrenog oružja iskazale su ispitanice iz Pribislavca (4,09). Iako muški pripadnici romske nacionalne manjine znaju biti seksualno agresivni, zanimljivo je istaknuti da je strah od seksualnih napada u ispitivanim naseljima nizak. Moguće je da muški pripadnici romske nacionalne manjine to ne pokazuju prema pripadnicima drugih skupina ili su stanovnici ovih naselja desenzibilizirani na seksualne delikte (npr. ne smatraju neprimjerene komentare, seksualne aluzije, neprimjerene neagresivne dodire i sl. seksualnim nasiljem nego tek ekstremne slučajeve poput silovanja).

Pogledaju li se dobne skupine ispitanika, najmanju razinu straha iskazali su ispitanici najstarije dobi kada su se izjašnjavali o strahu od provale (1,65), dok su najvišu razinu straha vezanog uz rizik od kriminaliteta iskazali ispitanici najmlađe dobne skupine kada su se izjašnjavali o strahu od izloženosti kriminalu (4,08). Kod usporedbe ispitanika iz različitih naselja po stupnju obrazovanja, ističu se razlike između skupina ispitanika koji su stekli stupanj prvostupnika iz Orehovice vezano uz njihovu razinu straha od provale (4,17), dok su najnižu razinu straha iskazivali ispitanici iz Male Subotice koji su završili srednjoškolsko obrazovanje vezano uz strah od seksualnih napada (1,0).

5.4. Faktor socijalnih odnosa

Postoje mnoge definicije socijalnih odnosa, no većina autora složila se kako socijalni odnosi trebaju pomoći pojedincu u osobnom razvoju i stjecanju sposobnosti za unaprjeđenje međuljudskih odnosa. U razvoju socijalnih odnosa ističu se tri glavne teorije. Prva teorija govori kako ponašanja pojedinaca nisu uvijek identična već je nužno da se prilagode uvjetima novonastale situacije. Druga teorija govori da pojedinci uočavaju verbalne i neverbalne znakove iz okoline te na taj način stječu kompetencije potrebne u socijalizaciji. Treća teorija govori da pojedinac mora znati kontrolirati svoje ponašanje kako ne bi ugrožavao druge pojedince (Brdar, 1993). Faktor socijalnih odnosa jedan je od najsloženijih procesa koji započinje još u najranijoj životnoj dobi. Posebno je važno da se od najranije dobi stvore društvene navike, potiče socijalizacija te se na taj način steknu potrebne kompetencije za daljnji razvoj i napredak (Klarin, 2006).

Faktor socijalnih odnosa u svakom naselju procjenjuje se kroz šest varijabla (pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći, pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć, ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima, u dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine, nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom, ljudi iz mojeg mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života).

Tablica 7. Stavovi o socijalnim odnosima.

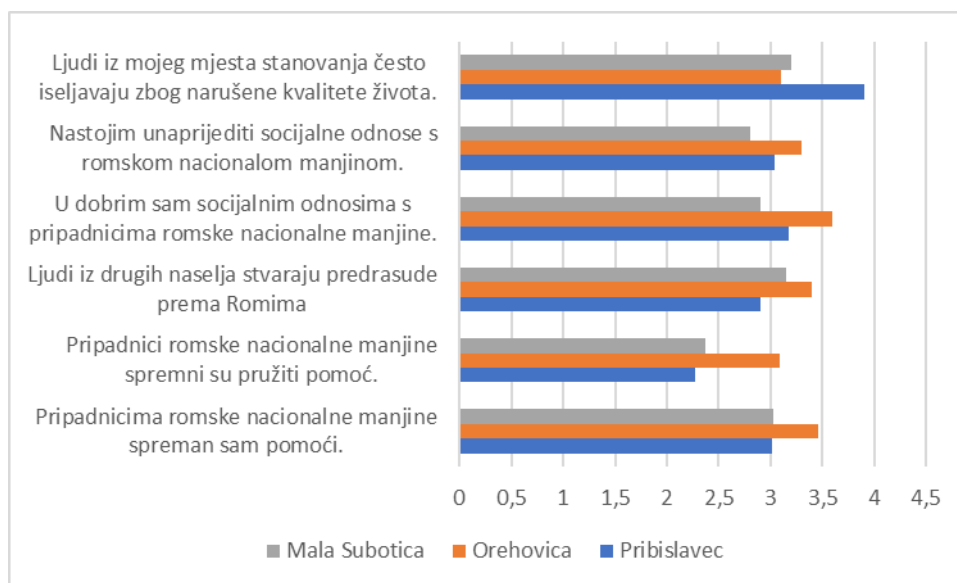
Varijabla	Razina stupnja sigurnosti u naselju	N	%	$\bar{x}$	SD	Med.
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći.	Uopće se ne slažem	29	12,2	3,15	1,23	3
	Ne slažem se	40	16,9			
	Niti se slažem niti se ne slažem	70	29,5			
	Slažem se	62	26,1			
	U potpunosti se slažem	36	15,2			
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć.	Uopće se ne slažem	58	24,5	2,54	1,19	3
	Ne slažem se	54	22,8			
	Niti se slažem niti se ne slažem	80	33,8			
	Slažem se	28	11,8			
	U potpunosti se slažem	17	7,2			
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima.	Uopće se ne slažem	34	14,3	2,25	1,31	3
	Ne slažem se	37	15,6			
	Niti se slažem niti se ne slažem	74	31,2			
	Slažem se	44	18,6			
	U potpunosti se slažem	48	20,3			
U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine.	Uopće se ne slažem	28	11,8	3,19	1,22	3
	Ne slažem se	35	14,8			
	Niti se slažem niti se ne slažem	77	32,5			
	Slažem se	58	24,5			
	U potpunosti se slažem	39	16,5			
Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom.	Uopće se ne slažem	41	17,3	3,04	1,32	3
	Ne slažem se	36	15,2			
	Niti se slažem niti se ne slažem	71	30			
	Slažem se	48	20,3			

	U potpunosti se slažem	40	16,9			
Ljudi iz mojeg mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života.	Uopće se ne slažem	28	11,8	3,42	1,35	3
	Ne slažem se	31	13,0			
	Niti se slažem niti se ne slažem	63	26,6			
	Slažem se	43	18,1			
	U potpunosti se slažem	71	30			

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Promatra li se stavove ispitanika o socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine, može se zaključiti kako ispitanici u manjoj mjeri smatraju kako pripadnici romske nacionalne manjine nastoje pomoći te kako stanovnici drugih naselja šire predrasude prema Romima. U ostalim slučajevima, ispitanici se uglavnom niti slažu niti ne slažu s varijablama o socijalnim odnosima s Romima, no u usporedbi s ostalim varijablama, najviši stupanj slaganja iskazuju s varijablom kako ljudi iseljavaju zbog narušene kvalitete života. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti kako ispitanici nisu skloni niti neskloni održavati dobre socijalne odnose s Romima, ali pripadnike ove manjine smatraju nezainteresiranima za isto. Moguće je da ispitanici percipiraju Rome kao skupinu koja se nije zainteresirana adekvatno se uklopiti u zajednicu s većinskim stanovništvom, no vjeruju da do toga dolazi njihovim izborom i nemaju potrebu utjecati na razvoj kvalitetnijih socijalnih odnosa.

Slika 9 Usporedba varijabli faktora socijalnih odnosa po naseljima.

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Pogledaju li se stavovi ispitanika o socijalnim odnosima s romskom nacionalnom manjinom po promatranim naseljima, može se uočiti kako viši stupanj slaganja s većinom izloženih pitanja iskazuju stanovnici naselja Orehovica. Može se pretpostaviti kako stanovnici ovoga naselja uspijevaju izgraditi bolje socijalne odnose s ovom nacionalnom manjinom te su spremni uložiti više u isti odnos. Situacija je ovakva vjerojatno zato što romska nacionalna manjina u ovom naselju nije toliko brojna pa se hrvatsko stanovništvo ne osjeća toliko ugroženo nego je sklonije uklopiti ovu skupinu u većinsku skupinu. S druge strane, ispitanici iz Pribislavca smatraju kako je narušena kvaliteta života razlog zašto se ljudi iseljavaju iz njihovog mjesta u većoj mjeri nego ispitanici iz ostalih naselja. Moguće je da se stanovnici u ovom naselju osjećaju ugroženi romskom zajednicom i njihovim utjecajem na socijalnu dinamiku u naselju.

Pregledaju li se pojedinačne prosječne vrijednosti za pojedine varijable, može se uočiti kako najvišu razinu spremnosti pomoći pripadnicima romske nacionalne manjine iskazuju stanovnici Orehovice (3,46), a najmanju razinu stanovnici Pribislavca (3,01). S obzirom da je u Orehovici veći broj ispitanika starije dobne skupine nego u Pribislavcu, može se zaključiti da je starija dobna skupina spremnija na pružanje pomoći. Nadalje, vezano uz spremnost pripadnika romske nacionalne manjine pružiti pomoć, iz prikupljenih podataka da se zaključiti kako se prosječno najvišu razinu slaganja s ovom varijablom iskazuju stanovnici Orehovice (3,09), a najnižu stanovnici Pribislavca (2,89). Uspoređi li se ispitanike prema varijabli kako ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima, najvišu razinu slaganja s ovom varijablom iskazuju ispitanici iz Orehovice (3,42), a najnižu ispitanici iz Pribislavca (2,89). Usporede li se prosječne vrijednosti procjene socijalnih odnosa s Romima, vidljivo je da stanovnici Orehovice ocjenjuju socijalne odnose s Romima najboljima (3,59), a najgorima stanovnici Mala Subotice (2,9). Što se tiče unaprjeđenja socijalnih odnosa s Romima, ispitanici iz naselja Orehovica (3,34) procjenjuju svoja nastojanja za unaprjeđenjem odnosa s Romima najvišim ocjenama u odnosu na ostale skupine ispitanika. Nasuprot ovome, stanovnici iz naselja Mala Subotica (2,83) procjenjuju svoja nastojanja za unaprjeđenjem odnosa s Romima najlošijim. Između tri ispitivana naselja broj muških i ženskih ispitanika je najbliži u naselju Mala Subotica, dok je u preostala dva naselja broj muških i ženskih ispitanika dosta veći. Može se zaključiti da ženske ispitanice ocjenjuju socijalne

odnose i nastojanja za unapređenjem odnosa s Romima pozitivnije nego muški ispitanici. Naposljetku, najviše razine slaganja s varijablom da se stanovnici iz naselja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života iskazuju stanovnici Pribislavca (3,99), a najniže stanovnici Orehovice (3,07). Može se zaključiti kako su stanovnici naselja Orehovica skloniji izgradnji socijalnih odnosa od ostala dva ispitivana naselja.

Usporedbom različitih socioekonomski skupina ispitanika iz različitih naselja mogu se uočiti najistaknutije razlike. Ispita li se ispitanike različitih spolova iz proučavanih naselja, ističe se kako od muških skupina ispitanika najvišu razinu slaganja iskazuju muški ispitanici iz Pribislavca s varijablom (3,90) da se ljudi iz njihovog mjesta često iseljavaju zbog narušene kvalitete života što može proizaći iz različitih nesuglasica i loše integracije sumještana. Najnižu razinu slaganja iskazuju muški ispitanici iz Pribislavca za varijablu da su pripadnici romske nacionalne manjine spremni pružiti pomoć (2,28). Razlog tome može biti i manjak želje za uspostavom boljih socijalnih odnosa s obje strane. Od ženskih ispitanika, najnižu razinu slaganja iskazuju stanovnice Pribislavca o spremnosti Roma pomoći (2,23), a istu razinu slaganja iskazuju i ispitanice iz Male Subotice za istu varijablu. Što se tiče dobnih skupina ispitanika, najnižu razinu slaganja iskazuju najmlađi stanovnici Male Subotice za prethodnu varijablu (1,82), dok najvišu razinu slaganja iskazuju najmlađi ispitanici iz Orehovice s varijablom da stanovnici iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima (3,8). Prema stupnju obrazovanja, prvostupnici iz Pribislavca iskazuju najnižu razinu slaganja s varijablom da su pripadnici romske nacionalne manjine spremni pomoći (1,8) što opet može biti rezultat pružanja otpornosti jednih prema drugima. Ispitanici sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem iz Pribislavca iskazuju istu razinu slaganja s varijablom da ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima (4,5) kao i ispitanici iste razine obrazovanja iz Orehovice za varijablu da su u dobrim socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine.

5.5. Faktor prirodnog okoliša

Čovjekov utjecaj na okoliš vidljiv je još od najranijih dana. U počecima, utjecaj čovjeka na okoliš bio je manji u odnosu na danas kada je postignut tehnološki razvoj. Tehnološkim razvojem čovjek sve više prilagođava okoliš svojim potrebama te ga tako mijenja i stvara znatno drugačiji izgled od njegovog prvobitnog stanja. Ljudskim postupcima izazvani su mnogobrojni nedostaci koji su doveli do izbijanja ekoloških katastrofa Dakako, ne smatraju se sve fizičke promjene u

okolišu ekološkim problemom, već se ekološkim problemom smatraju samo one promjene koje prelaze dopuštene ekološke granice. Podizanjem određene razine svijesti kod čovjeka uočena je potreba za zaštitom okoliša. Tu je najprije važno definirati faktore koji negativno utječu na okoliš kako bi se omogućio pravilan odnos čovjeka prema okolišu (Črnjar, 2002).

Faktor prirodnog okoliša u svakom naselju procjenjuje se kroz tri varijable (pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života, pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu zraka, pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina).

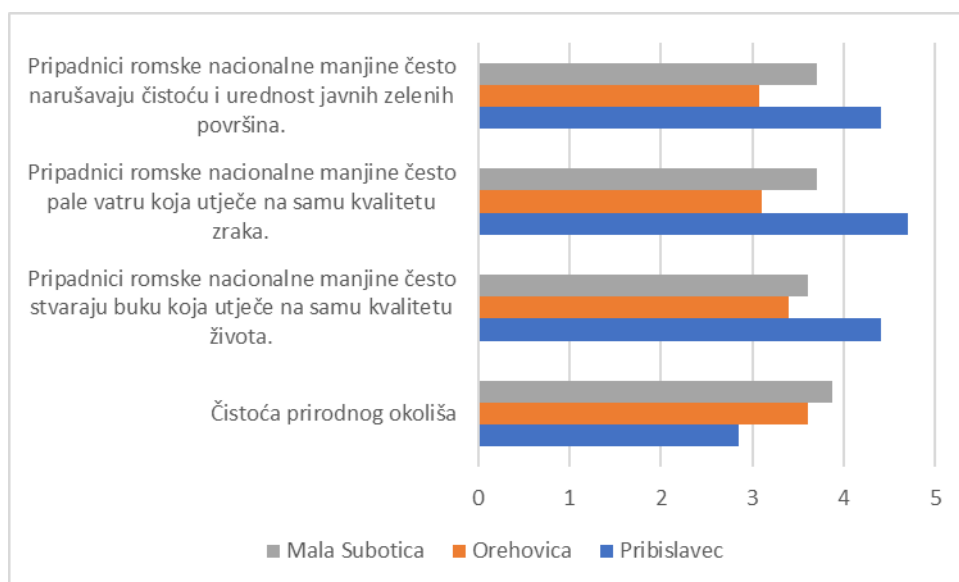
Tablica 8. Zadovoljstvo prirodnim okolišem.

Varijable	Razina stupnja sigurnosti u naselju	N	%	$\bar{x}$	SD	Med.
Čistoća prirodnog okoliša	Uopće nisam zadovoljan	18	7,6	3,47	1,11	4
	Uglavnom nisam zadovoljan	27	11,4			
	Niti sam zadovoljan niti nezadovoljan	49	20,7			
	Uglavnom sam zadovoljan	108	45,6			
	U potpunosti sam zadovoljan	33	13,9			
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života.	Uopće se ne slažem	10	4,2	3,76	1,15	4
	Ne slažem se	24	10,1			
	Niti se slažem niti se ne slažem	58	24,5			
	Slažem se	65	27,4			
	U potpunosti se slažem	80	33,8			
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu zraka.	Uopće se ne slažem	18	7,6	3,87	1,30	4
	Ne slažem se	20	8,4			
	Niti se slažem niti se ne slažem	49	20,7			
	Slažem se	39	16,5			
	U potpunosti se slažem	111	46,8			
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću	Uopće se ne slažem	15	6,3	3,75	1,22	4
	Ne slažem se	21	8,9			
	Niti se slažem niti se ne slažem	61	25,7			

i urednost javnih zelenih površina.	Slazem se	52	21,9			
	U potpunosti se slažem	88	37,1			

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Prikazani rezultati deskriptivne statistike o zadovoljstvu ispitanika prirodnim okolišem u njihovom mjestu pokazuju kako su ispitanici prosječno umjereno zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u svojim mjestima (ocjenjuju je s 3,47), no u prosjeku se donekle slažu s varijablom kako pripadnici romske nacionalne manjine uglavnom narušavaju prirodni okoliš. Ovakvi rezultati mogu biti rezultat nepažnje i nebrige pripadnika romske nacionalne manjine za zajednički prirodni okoliš, no i kvalitetnog rješenja mjesnih vlasti na isti problem.

Slika 10. Usporedba varijabli faktora zadovoljstva prirodnim okolišem po naseljima.

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Analizom prikazanog grafikona može se uočiti kako postoje razlike između ispitanika iz različitih naselja vezano uz njihovu razinu zadovoljstva prirodnim okolišem. Ističe se visok stupanj nezadovoljstva utjecajem Roma na prirodni okoliš ispitanika iz Pribislavca, kao i niska razina zadovoljstva zbog čistoće prirodnoga okoliša. Prethodno upućuje na postojanje negativnog utjecaja romske zajednice na prirodni okoliš u mjestu u kojem je ova zajednica brojnija, kao i manji uspjeh u suzbijanju ovoga problema od strane ostatka zajednice i mjesnih vlasti. Nešto manju razinu nezadovoljstva utjecajem romske zajednice na prirodni okoliš iskazuju stanovnici Orehovice, no u ovom mjestu je romska zajednica manje brojna te stoga ima manji utjecaj na

okoliš. Iako su ovi rezultati zanimljivi i upućuju na postojanje razlika u percepciji, za utvrđivanje toga je li ova razlika uistinu statistički značajna provedene su odgovarajuće metode inferencijalne statistike koje su prikazane u sljedećim poglavljima.

Usporedbom ispitanika iz različitih naselja po pojedinim varijablama obuhvaćenim faktorom zadovoljstva prirodnim okolišem, može se uočiti kako ispitanici iz naselja Pribislavec iskazuju najnižu razinu zadovoljstva čistoćom prirodnog okoliša (2,85) dok najvišu razinu zadovoljstva ovom varijablom iskazuju ispitanici iz naselja Mala Subotica (2,88). Kako je u naselju Mala Subotica broj muških ispitanika veći nego u naselju Pribislavec, može se zaključiti da muški ispitanici ne pridaju znatno veliku pažnju okolišu. Dakako, čistoća okoliša nije na zadovoljavajućoj razini jer su ispitanici u prosjeku odgovorili da nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni čistoćom okoliša. U nastavku, najnižu razinu zadovoljstva bukom koju stvaraju pripadnici romske nacionalne manjine iskazuju ispitanici iz Orehovice (3,36), a najvišu ispitanici iz Pribislavca (4,35). Kako je u naselju Pribislavec broj umirovljenika koji su odgovorili na anketu veći nego u naselju Orehovica ne začuđuje podatak da im buka u većoj mjeri predstavlja problem. Najnižu, pak, razinu zadovoljstva paljenjem vatre od strane pripadnika romske nacionalne manjine iskazuju stanovnici Orehovice (3,07), a najvišu stanovnici Pribislavca (4,35). Paljenje vatre u naselju Pribislavec problem je koji je često medijski popraćen. I naposljetku, najnižu razinu slaganja s varijablom da Romi narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina iskazuju ispitanici iz naselja Orehovica (3,07), a najvišu ispitanici s prebivalištem u Pribislavcu (4,41).

Usporedbom različitih socioekonomskih skupina ispitanika iz različitih naselja, pokazalo se da se neki rezultati posebno ističu. Tako se i pokazalo da najniže razine zadovoljstva iskazuju muški ispitanici iz Pribislavca čistoćom prirodnog okoliša (2,62), dok su najviše razine slaganja iskazali isti ispitanici s varijablom da je utjecaj paljenje vatre od strane Roma na okoliš negativan (4,75). Od ispitanica najniže razine zadovoljstva iskazuju stanovnice Pribislavca čistoćom prirodnog okoliša (3,05), a najvišu razinu slaganja iskazuje ista skupina ispitanica s negativnim utjecajem paljenja vatre od strane Roma na okoliš (4,76). Stanovnici Pribislavca ocijenili su čistoću prirodnog okoliša dosta niskom što proizlazi iz toga da čistoća okoliša nije na zadovoljavajućoj razini. Jedan od razloga može biti problem u zbrinjavanju otpada, ali i loše navike pojedinih stanovnika. Isto tako stanovnici su paljenje vatre prepoznali kao česti problem s kojim se susreću

i kojim se postiže negativan utjecaj na okoliš. S obzirom na dobne skupine po različitim naseljima, pokazalo se kako najmlađi ispitanici iz Pribislavca smatraju da pripadnici romske nacionalne manjine utječu negativno na okoliš paljenjem vatre (4,92), dok najstariji ispitanici iz Pribislavca iskazuju najniže razine zadovoljstva čistoćom prirodnog okoliša (2,44). Analiziraju li se skupine ispitanika po završenom stupnju obrazovanja, ističu se ispitanici koji su završili višu školu iz Pribislavca koji su iskazali najvišu razinu slaganja s varijablom da Romi negativno utječu na okoliš paljenjem vatre (4,85). S druge strane, prosječno najniže razine slaganja iskazuju prvostupnici iz Orehovice (2,17) s varijablom da Romi narušavaju čistoću i urednost javnih površina.

5.6. Usporedba percepcije kvalitete života ispitanika po spolu i dobi

Nakon što su u prethodnom poglavlju opisani faktori i pojedine varijable koje ih sačinjavaju te su uspoređeni po naseljima u kojima ispitanici prebivaju, u ovome poglavlju usporedit će se pojedine varijable istraživanja prema spolu ispitanika.

Tablica 9. Stavovi muških ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.

Varijable	Spol = Muški					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Kako ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?	95	3,8	4	1	5	1,04
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Vašu sigurnost općenito	95	3,4	4	1	5	1,15
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Razinu kriminaliteta	95	3,0	3	1	5	1,17
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti...)	95	2,6	3	1	5	1,32
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom dana	95	3,7	4	1	5	1,25
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom noći	95	3,2	3	1	5	1,19
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik remećenja javnog reda	95	3,0	3	1	5	1,34
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik da budete žrtva kaznenog djela	95	2,6	3	1	5	1,42
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem	95	2,3	2	1	5	1,25

naselju: Uličnih pljački						
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Fizičkih napada/tučnjava	95	2,5	3	1	5	1,26
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Seksualnih napada	95	1,8	1	1	5	1,18
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Krađa	95	3,1	3	1	5	1,40
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Provala	95	3,3	3	1	5	1,45
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Korištenja vatrenog oružja	95	2,5	2	1	5	1,39
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Izloženosti kriminalu	95	2,7	3	1	5	1,38
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći	95	3,1	3	1	5	1,29
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć	95	2,6	3	1	5	1,27
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima	95	3,1	3	1	5	1,34
U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine	95	3,2	3	1	5	1,28
Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom	95	3,0	3	1	5	1,33
Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života	95	3,3	3	1	5	1,36
Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u Vašem mjestu stanovanja	95	3,4	4	1	5	1,17
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života	95	3,7	4	1	5	1,16
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života	95	3,9	4	1	5	1,32
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina	95	3,8	4	1	5	1,17

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 3,9 dok standardna devijacija iznosi 1,32. Vrlo visoka srednja ocjena prihvaćanja ove varijable može upućivati na to da muški ispitanici smatraju paljenje vatre kao najčešći problem u njihovom naselju. Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Strah od seksualnih napada u Vašem naselju* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 1,8 dok standardna devijacija iznosi 1,18. Najniža aritmetička sredina odgovora

na navedeno pitanje upućuje na zaključak kako strah od seksualnih napada ne predstavlja problem u ispitivanim naseljima.

Tablica 10. Stavovi ženskih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.

Varijable	Spol = Ženski					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Kako ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?	142	3,8	4	1	5	1,03
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Vašu sigurnost općenito	142	3,4	3	1	5	1,13
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Razinu kriminaliteta	142	3,0	3	1	5	1,17
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti...)	142	2,6	3	1	5	1,23
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom dana	142	3,7	4	1	5	1,14
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom noći	142	3,2	3	1	5	1,23
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik remećenja javnog reda	142	3,0	3	1	5	1,24
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik da budete žrtva kaznenog djela	142	2,6	3	1	5	1,32
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Uličnih pljački	142	2,3	3	1	5	1,37
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Fizičkih napada/tučnjava	142	2,5	3	1	5	1,33
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Seksualnih napada	142	1,8	2	1	5	1,37
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Krađa	142	3,1	4	1	5	1,43
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Provala	142	3,3	4	1	5	1,38
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Korištenja vatrenog oružja	142	2,5	3	1	5	1,43
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Izloženosti kriminalu	142	2,7	3	1	5	1,41
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći	142	3,1	3	1	5	1,19
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć	142	2,6	3	1	5	1,13
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima	142	3,1	3	1	5	1,29
U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine	142	3,2	3	1	5	1,18

Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom	142	3,0	3	1	5	1,31
Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života	142	3,3	4	1	5	1,34
Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u Vašem mjestu stanovanja	142	3,4	4	1	5	1,06
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života	142	3,7	4	1	5	1,14
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života	142	3,9	4	1	5	1,29
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina	142	3,8	4	1	5	1,26

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Kao i kod odgovora muških ispitanika, najvišu vrijednost aritmetičkih sredina bilježi varijabla: *Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 3,9 dok standardna devijacija iznosi 1,32. Vrlo visoka srednja ocjena prihvaćanja ove varijable može upućivati na to da ispitanici smatraju paljenje vatre kao najčešći problem u njihovom naselju. Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Strah od seksualnih napada u Vašem naselju* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 1,8 dok standardna devijacija iznosi 1,18. Najniža aritmetička sredina odgovora na navedeno pitanje upućuje na zaključak kako strah od seksualnih napada ne predstavlja problem u ispitivanim naseljima.

Tablica 11. Stavovi najmlađih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.

Varijable	Dob = do 25 godina					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Vašu sigurnost općenito	49	3,4	3	1	5	,998
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Razinu kriminaliteta	49	3,4	3	1	5	1,06
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti...)	49	2,55	2	1	5	1,12
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom	49	3,86	4	1	5	1,17

dana						
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom noći	49	2,92	3	1	5	1,19
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik remećenja javnog reda	49	2,98	3	1	5	1,22
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik da budete žrtva kaznenog djela	49	2,67	3	1	5	1,28
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Uličnih pljački	49	2,71	3	1	5	1,32
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Fizičkih napada/tučnjava	49	2,61	3	1	5	1,24
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Seksualnih napada	49	2,1	2	1	5	1,33
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Krađa	49	3,47	4	1	5	1,36
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Provala	49	3,59	4	1	5	1,29
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Korištenja vatrenog oružja	49	2,59	2	1	5	1,38
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Izloženosti kriminalu	49	3,04	3	1	5	1,35
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći	49	3,04	3	1	5	1,26
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć	49	2,41	2	1	5	1,31
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima	49	3,51	4	1	5	1,24
U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine	49	3,02	3	1	5	1,23
Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom	49	2,71	3	1	5	1,43
Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života	49	3,46	4	1	5	1,30

Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u Vašem mjestu stanovanja	49	3,71	4	1	5	,97
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života	49	3,76	4	1	5	1,05
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života	49	3,94	4	1	5	1,09
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina	49	3,94	4	1	5	1,13

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježe varijable: *Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života* i *Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 3,94 dok standardna devijacija za prvu varijablu iznosi 1,09, a za drugu varijablu 1,13. Vrlo visoka srednja ocjena prihvaćanja ove varijable može upućivati na to da najmlađi ispitanici smatraju paljenje vatre i narušavanje čistoće javnih zelenih površina najvećim problemom. Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Strah od seksualnih napada u Vašem naselju* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,1 dok standardna devijacija iznosi 1,33. Najniža aritmetička sredina odgovora na navedeno pitanje upućuje na zaključak kako strah od seksualnih napada ne predstavlja opasnost.

Tablica 12. Stavovi ispitanika srednje dobi o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.

Varijable	Dob = do 25 do 40 godina					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Vašu sigurnost općenito	99	3,12	3	1	5	1,27
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Razinu kriminaliteta	99	3,16	3	1	5	1,24
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Antisocijalna ponašanja	99	3,02	3	1	5	1,30

(pljuvanje, uriniranje u javnosti...)						
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom dana	99	3,44	4	1	5	1,21
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom noći	99	3,01	3	1	5	1,30
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik remećenja javnog reda	99	3,19	3	1	5	1,30
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik da budete žrtva kaznenog djela	99	2,76	3	1	5	1,38
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Uličnih pljački	99	2,7	3	1	5	1,34
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Fizičkih napada/tučnjava	99	2,76	3	1	5	1,29
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Seksualnih napada	99	2,25	2	1	5	1,34
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Krađa	99	3,44	4	1	5	1,5
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Provala	99	3,53	4	1	5	1,5
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Korištenja vatrenog oružja	99	2,85	3	1	5	1,43
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Izloženosti kriminalu	99	3,06	3	1	5	1,45
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći	99	3,14	3	1	5	1,28
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć	99	2,49	3	1	5	1,16
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima	99	3,09	9	1	5	1,36
U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine	99	3,23	3	1	5	1,13

Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom	99	3,12	3	1	5	1,26
Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života	99	3,42	3	1	5	1,38
Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u Vašem mjestu stanovanja	99	3,36	4	1	5	1,18
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života	99	3,9	4	1	5	1,10
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života	99	3,93	5	1	5	1,31
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina	99	3,74	4	1	5	1,21

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 3,93 dok standardna devijacija iznosi 1,31. Vrlo visoka srednja ocjena prihvaćanja ove varijable može upućivati na to da ispitanici od 25 do 41 godine smatraju paljenje vatre najvećim problemom. Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Strah od seksualnih napada u Vašem naselju* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,25 dok standardna devijacija iznosi 1,34. Najniža aritmetička sredina odgovora na navedeno pitanje upućuje na zaključak kako strah od seksualnih napada ne predstavlja opasnost.

Tablica 13. Stavovi najstarijih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.

Varijable	Dob = više od 41 godina					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Vašu sigurnost općenito	71	3,31	3	1	5	1,06
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s	71	2,9	3	1	5	1,15

obzirom na: Razinu kriminaliteta						
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti...)	71	2,63	3	1	5	1,27
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom dana	71	3,61	4	1	5	1,12
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Sigurnost na ulici tijekom noći	71	3,18	3	1	5	1,2
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik remećenja javnog reda	71	3,08	3	1	5	1,32
Stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na: Rizik da budete žrtva kaznenog djela	71	2,44	2	1	5	1,41
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Uličnih pljački	71	2,54	2	1	5	1,42
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Fizičkih napada/tučnjava	71	2,49	2	1	5	1,4
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Seksualnih napada	71	2,08	2	1	5	1,35
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Krađa	71	3,21	3	1	5	1,39
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Provala	71	3,34	4	1	5	1,41
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Korištenja vatrenog oružja	71	2,63	2	1	5	1,49
Strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju: Izloženosti kriminalu	71	2,73	3	1	5	1,4
Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći	71	3,24	3	1	5	1,2
Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć	71	2,7	3	1	5	1,19
Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima	71	2,96	3	1	5	1,26
U dobrim sam socijalnim odnosima s	71	3,31	3	1	5	1,28

pripadnicima romske nacionalne manjine						
Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalnom manjinom	71	3,17	3	1	5	1,31
Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života	71	3,35	3	1	5	1,4
Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u Vašem mjestu stanovanja	71	3,44	4	1	5	1,1
Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života	71	3,58	4	1	5	1,25
Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života	71	3,69	4	1	5	1,44
Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina	71	3,61	4	1	5	1,36

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu života* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 3,69 dok standardna devijacija iznosi 1,44. Ispitanici stariji od 41 godine paljenje vatre smatraju najvećim problemom isto kao i najmlađi ispitanici te ispitanici iz dobne skupine od 25 do 41 godinu. Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježi varijabla: *Strah od seksualnih napada u Vašem naselju* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,08 dok standardna devijacija iznosi 1,35. Najniža aritmetička sredina odgovora na navedeno pitanje upućuje na zaključak kako strah od seksualnih napada ne predstavlja opasnost.

6. PROSUDBA ISTRAŽIVAČKIH HIPOTEZA

6.1. Analiza varijance i Tukeyjev post hoc test

Kako bi se utvrdilo jesu li postavljene hipoteze potvrđene ili ne, pristupilo se analizi podataka prikupljenih provedenim empirijskim istraživanjem. U prethodno prikazanoj prvoj fazi analize pristupilo se obradi podataka pomoću različitih metoda deskriptivne statistike (izračun srednjih vrijednosti, postotaka i sl.). U drugoj fazi analize pristupilo se primjeni metoda inferencijalne statistike na podatke prikupljene anketnim upitnikom pomoću Cronbach's Alpha koeficijenta, metode analize varijance (ANOVA) i Tukeyjevog HSD post hoc testa. Prva od primijenjenih metoda je analiza pomoću Cronbach's Alpha koeficijenta. Cronbach's Alpha koeficijent testira interna konzistentnost, pouzdanost i dimenzionalnost primijenjenog upitnika istraživanja te se procjenjuje njegova konvergentna i diskriminatorna valjanost. Što je vrijednost Cronbach's Alpha bliža 1, vrijednosti odgovora ispitanika mogu se smatrati konzistentnijim.

Tablica 14. Analiza pouzdanosti za mjerni instrument.

Cronbach's Alpha koeficijent	Broj varijabli
,776	24

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Cronbach's alpha koeficijent najčešće se koristi prilikom određivanja pouzdanosti mjernih ljestvica. Može poprimiti vrijednosti između 0 i 1, a što je bliži vrijednosti 1 to je mjerna ljestvica pouzdanija. Ako je koeficijent manji od 0,6 smatra se nezadovoljavajućom pouzdanosti, dok veći od 0,7 označava zadovoljavajuću pouzdanost. Kao što je i vidljivo iz tablice 14, Cronbach's Alpha koeficijent pouzdanosti za cjelokupni mjerni instrument je prihvatljiv pa je stoga opravdano pristupiti daljnjoj analizi ispitivanja mišljenja i stavova ispitanika.

H1 Hrvatsko stanovništvo u hrvatsko-romskim naseljima nezadovoljno je kvalitetom života.

H2 Kvalitetom života najmanje je zadovoljno stanovništvo u naselju Pribislavec.

Tablica 15. Zadovoljstvo kvalitetom života u ispitivanim naseljima.

Varijable	Naselje = Mala Subotica					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD

Koliko ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?	9 3	4	4	1	5	0,84
Varijable	Naselje = Pribislavec					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Koliko ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?	7 4	3,1	3	1	5	1,14
Varijable	Naselje = Orehovica					
	N	$\bar{x}$	Med.	Min.	Maks.	SD
Koliko ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?	7 0	3,8	4	1	5	0,95

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Provedbom deskriptivne statistike za svako pojedino naselje vezano sa zadovoljstvom kvalitetom života možemo vidjeti kako je prosječna vrijednost ocjena kvalitete života u Maloj Subotici 4 ($\pm 0,84$) čime možemo zaključiti kako su stanovnici Male Subotice uglavnom zadovoljni kvalitetom života u svojem naselju. Prosječna vrijednost ocjene kvalitete života u naselju Pribislavec iznosi 3,1 ($\pm 1,11$) na temelju čega možemo zaključiti kako stanovnici Pribislavca niti su zadovoljni niti su nezadovoljni kvalitetom života u svojem naselju. U naselju Orehovica prosječna vrijednost ocjene kvalitete života iznosi 3,8 ($\pm 0,95$) što nam pokazuje kako su stanovnici navedenog naselja uglavnom zadovoljni kvalitetom života u svojem naselju. Hipoteza 1 kojom se navodi da stanovništvo u hrvatsko-romskim naseljima nije zadovoljno kvalitetom života nije potvrđena jer se analizom zaključilo da su stanovnici uglavnom zadovoljni kvalitetom života u svojim naseljima. Naime, pokazalo se kako ispitanici koji su sudjelovali u ovom istraživanju smatraju kvalitetu života u svojim mjestima prebivališta zadovoljavajućom, jer su je u prosjeku ocijenili s 3,7 ($\pm 1,04$) što nam govori kako su ispitanici uglavnom zadovoljni s kvalitetom života u svojim mjestima stanovanja. Hipoteza 2 je potvrđena jer se temeljem istraživanja pokazalo kako stanovnici Pribislavca osjećaju veći strah izloženosti kriminalitetu te isto tako smatraju da je utjecaj Roma na prirodni okoliš izrazito negativan. U naselju Pribislavec udio Roma veći je nego u ostala dva ispitivana naselja te je samim time broj problema prisutan u većoj mjeri.

H3 Hrvatsko stanovništvo se u hrvatsko-romskim naseljima ne osjeća sigurno.

Temeljem rezultata provedenog istraživanja ispitanici su sigurnost općenito ocijenili s 3,3 što znači da se smatraju umjereno sigurnima u svom mjestu stanovanja. Najniže je ocijenjena varijabla vezana uz sigurnost da ispitanici budu žrtva kaznenog djela (2,7), dok stupanj

sigurnosti na ulici tijekom dana smatraju najvišim (3,6). S obzirom na veći broj svjedoka i brže reakcije okoline ispitanici osjećaju veću sigurnost na ulici tijekom dana. Hipoteza 3 nije potvrđena jer se ispitanici u istraživanim naseljima osjećaju umjereno sigurnima (3,09).¹

H4 Negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš najmanje je izražen u naselju Orehovica.

Prikazani rezultati deskriptivne statistike o zadovoljstvu ispitanika prirodnim okolišem u njihovom mjestu pokazuju kako su ispitanici prosječno umjereno zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša u svojim mjestima (ocjenjuju je s 3,47), no u prosjeku se donekle slažu s varijablom kako pripadnici romske nacionalne manjine uglavnom narušavaju prirodni okoliš. Ovakvi rezultati mogu biti rezultat nepažnje i nebrige pripadnika romske nacionalne manjine za zajednički prirodni okoliš, no i kvalitetnog rješenja mjesnih vlasti na isti problem. Hipoteza 4 se može potvrditi jer stanovnici Orehovice ocjenjuju utjecaj Roma na prirodni okoliš pozitivnije nego stanovnici druga dva ispitivana naselja.²

Pri analizi hipoteza H2 i H4, tj. kako bi se ispitalo jesu li u Pribislavcu ispitanici najmanje zadovoljni kvalitetom života te jesu li stanovnici Orehovice zadovoljniji utjecajem Roma na prirodni okoliš od ostalih skupina ispitanika, pristupilo se analizi varijance (ANOVA). Rezultati provedenih analiza prikazani su u sljedećim tablicama.

Tablica 16. Rezultati analize varijance (ANOVA) za skupine ispitanika prema kriteriju mjesta stanovanja.

		Suma kvadrata	Df	F	Sig. (p)
Faktor sigurnosti susjedstva	Između skupina	14,461	2	,373	,689
	Unutar skupina	4537,497	234		
	Ukupno	4551,958	236		
Faktor izloženosti kriminalitetu	Između skupina	1459,341	2	11,987	,000
	Unutar skupina	14244,566	234		
	Ukupno	15703,907	236		
Faktor socijalnih odnosa	Između skupina	244,219	2	5,607	,004
	Unutar skupina	5074,714	233		
	Ukupno	5318,932	235		

¹ Detaljnije u potpoglavlju 5.2.

² Detaljnije u potpoglavlju 5.5.

Faktor prirodnog okoliša	Između skupina	375,007	2	20,855	,000
	Unutar skupina	2085,903	232		
	Ukupno	2460,911	234		

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Kako je i vidljivo iz prethodne tablice, pokazalo se postojanje statistički značajnih razlika između tri skupine ispitanika (stanovnika Pribislavca, stanovnika Male Subotice i stanovnika Orehovice) prema percepciji pojedinih aspekata kvalitete života u mjestu njihova prebivališta u slučaju percipirane izloženosti kriminalitetu ($p = 0,000$), socijalnih odnosa ($p = 0,004$), te prirodnog okoliša ($p = 0,000$). Međutim, pokazalo se kako ne postoji statistički značajna razlika u percipiranoj sigurnosti susjedstva između stanovnika različitih hrvatsko-romskih naselja.

U nastavku se, u svrhu utvrđivanja između kojih se točno skupina ispitanika javljaju razlike, pristupilo izračunu Tukeyjevog HSD post hoc testa, rezultati kojeg su vidljivi u sljedećoj tablici.

Tablica 17. Tukeyjev test za ispitivane faktore kvalitete života.

	Odnos skupina ispitanika	P
Izloženost kriminalitetu	Pribislavec > Orehovica	0,00
	Pribislavec > Mala Subotica	0,00
	Orehovica > Mala Subotica	0,949
Socijalni odnosi	Pribislavec > Mala Subotica	0,438
	Orehovica > Pribislavec	0,104
	Orehovica > Mala Subotica	0,003
Prirodni okoliš	Pribislavec > Orehovica	0,000
	Pribislavec > Mala Subotica	0,005
	Mala Subotica > Orehovica	0,001

Izvor: anketno istraživanje, 2022.

Budući da se pokazalo kako nema statistički značajne razlike između skupina ispitanika prema percipiranoj kvaliteti sigurnosti susjedstva, pristupilo se analizi Tukeyjevog HSD post hoc testa za preostale faktore kvalitete života. Rezultati provedenog Tukeyjevog HSD post hoc testa pokazuju postojanje statistički značajne razlike u ocjeni izloženosti kriminalitetu između

stanovnika Orehovice i Male Subotice, no uočljivo je postojanje statistički značajne razlike između stanovnika Pribislavca i Orehovice, kao i Pribislavca i Male Subotice, pri čemu stanovnici Pribislavca prosječno iskazuju više razine straha od izloženosti kriminalitetu nego stanovnici Orehovice, kao i stanovnici Male Subotice. Također se može uočiti i postojanje statistički značajne razlike između sklonosti prema socijalnim odnosima s romskom nacionalnom manjinom između stanovnika Orehovice i Male Subotice, dok se razlike između ostalih skupina nisu pokazale statistički značajnim ($p = 0,104$ i $p = 0,438$). Rezultati analize Tukeyjevog testa upućuju na višu razinu sklonosti izgradnji socijalnih odnosa s pripadnicima romske nacionalne manjine kod stanovnika Orehovice nego kod stanovnika Male Subotice. Što se tiče percepcije utjecaja Roma na prirodni okoliš, ispitanici iz različitih naselja iskazuju međusobno statistički značajne razlike. Naime, pokazalo se kako stanovnici Pribislavca smatraju negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš značajnijim nego stanovnici Orehovice i Male Subotice. S druge strane, pokazalo se kako stanovnici Male Subotice percipiraju negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš značajnijim nego stanovnici Orehovice.

Provedenom analizom pomoću Tukeyjevog HSD post hoc testa pokazalo se kako se hipoteza H2 može potvrditi. Naime, osim što se pokazalo postojanje statistički značajnih razlika u percepciji određenih faktora kvalitete života u promatranim hrvatsko-romskim naseljima, pokazalo se kako stanovnici Pribislavca iskazuju statistički značajno više razine straha od izloženosti kriminalitetu te percipiraju utjecaj Roma na prirodni okoliš većim problemom nego stanovnici preostalih dvaju naselja. Međutim, isto se ne može ustvrditi za preostala dva promatrana faktora kvalitete života. Nadalje, pokazalo se kako se može potvrditi hipoteza H4. Naime, Tukeyjev HSD test pokazao je kako stanovnici Orehovice ocjenjuju utjecaj Roma na prirodni okoliš pozitivnije nego stanovnici druga dva ispitivana naselja.

7. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE KVALITETE ŽIVOTA U HRVATSKO-ROMSKIM NASELJIMA

U ovom poglavlju analizirat će se prijedlozi za poboljšanje kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima. U provedenoj anketi ispitanici su imali mogućnost iznijeti svoje prijedloge koje mjere bi se trebale provesti kako bi se povećala kvaliteta života u njihovom mjestu stanovanja. Veći broj ispitanika navodi kvalitetne prijedloge koji bi pomogli što boljoj integraciji između Hrvata i Roma, dok manji broj navodi da je potrebno "otjerati" Rome kako ne bi dolazilo do sukoba.

Stanovnici naselja Pribislavec kao jedan od najčešćih prijedloga za poboljšanje kvalitete života u svom mjestu stanovanja navode kako je potrebno ukinuti socijalnu naknadu i dječji doplatok romskoj nacionalnoj manjini kako bi ih se potaknulo na zapošljavanje. Ispitanici navode kako veliki broj radno sposobnih pripadnika romske nacionalne manjine ne želi tražiti posao jer su državna primanja za njih izuzetno velika. Također, ispitanici naglašavaju važnost edukacije romske nacionalne manjine od najmlađe dobi. Ispitanici napominju važnost pohađanja vrtića i učenja hrvatskog jezika od najranije dobi kako bi socijalizacija bila što uspješnija. Isto tako, ispitanici ističu važnost kolektiviteta naspram prostorne odvojenosti. Prostorna odvojenost prisutna je gotovo u svim hrvatsko-romskim naseljima jer u jednom dijelu naselja žive Hrvati dok u drugom žive Romi. Među prijedlozima navodi se da su potrebne veće policijske kontrole te kažnjavanje kriminaliteta bez obzira na nacionalnost. Važno je istaknuti i stambeno pitanje romske nacionalne manjine. Jedan od prijedloga je izgradnja POS stanova u kojima bi se sufinancirala stanarina ili u kojima bi država sufinancirala dio za kupnju nekretnina. Još jedan od prijedloga za poboljšanje kvalitete života jest postavljanje kamera na mjesta gdje se većinom događaju krađe i požari kako bi se suzbio takav način ponašanja.

Ispitanici u naselju Mala Subotica ističu važnost edukacije od najranije životne dobi, ali i važnost edukacije starijih kako bi oni mogli utjecati na djecu te im biti pravi primjer. Također, ističe se važnost socijalizacije i učenje hrvatskog jezika te važnost integracije romske nacionalne manjine bez stvaranja nepotrebnih predrasuda. Ispitanici ističu kako integracija s romskom nacionalnom manjinom nije moguća te da je Rome potrebno "otjerati". Dok neki ispitanici ističu važnost socijalizacije i pohađanja zajedničkih škola hrvatske i romske djece, drugi pak ističu otvaranje posebnih ustanova za školovanje romske djece te potpunu izolaciju romske nacionalne manjine. Navodi se da bi romsko naselje trebalo "ograditi" i ne dati romskoj nacionalnoj manjini

moćnost da grade ili kupuju kuće izvan njihovog naselja. Ispitanici navode da je potrebna veća patrola policije i kažnjavanje neprikladnog ponašanja te da isti zakoni trebaju vrijediti za sve. Velik broj ispitanika navodi važnost ukidanja socijalne pomoći radno sposobnim osobama. Na taj način radno sposobno stanovništvo potaknulo bi se da radi i zarađuje, a ne da žive od socijalne pomoći.

Veći broj ispitanika Orehovice ističe važnost socijalizacije i integracije Hrvata i Roma te važnost međusobnog pomaganja. Manji broj ispitanika ističe da se već godinama Rome pokušava integrirati s Hrvatima, no da napretka nema te da integracija zbog međusobnih razlika nije moguća. Najveći broj ispitanika ističe važnost zapošljavanja radno sposobnog stanovništva jer primanje socijalne pomoći ne smije biti izvor prihoda radno sposobnima. Također, ispitanici naglašavaju da je izuzetno važno da ista prava i obaveze vrijede za sve, a ne ovisno o nacionalnosti. Navodi se i potreba za većom patrolom policije te da za kršenje prava trebaju postojati i prikladne kazne.

Prema navedenom može se zaključiti kako ne postoje dovoljno dobre sankcije koje bi utjecale na smanjenje razine kriminaliteta. Iako policija često patrolira u navedenim naseljima nema dovoljno ovlasti jer je nametnuto mišljenje da se bilo kakvim sankcijama krše prava manjine. Ispitanici ističu da je glavni problem premala angažiranost državnih službi. Unatoč stalnim prijavama o posjedovanju oružja, paljenju smeća, izgradnji kuća bez građevinskih dozvola, maloljetničkim brakovima, brakovima na silu te prodaji djece službe ne poduzimaju potrebne mjere. S obzirom na takvo stanje i nepostojanje jasno definiranih pravila koja vrijede za sve, teško je održati kvalitetu života na zadovoljavajućoj razini. Potrebno je educirati mlade Rome i pokazati im primjerom da ukoliko rade, poštuju zakone te prihvaćaju svoja prava i obaveze mogu uspjeti i pružiti sebi i svojoj obitelji bolju budućnost.

8. ZAKLJUČAK

Iako je Međimurska županija etnički homogena, u njoj živi veći udio pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na druge županije. Naselja u kojima žive Hrvati i Romi česta su tema u medijima zbog brojnih neslaganja i problema. Kako je pripadnicima romske nacionalne manjine integracija s hrvatskim stanovništvom izrazito teška, dolazi do pojave diskriminacije. Isto tako izražena je i prostorna segregacija Roma na razini naselja. Pripadnici romske nacionalne manjine uglavnom žive ili u posve homogenim romskim naseljima ili na rubnom dijelu naselja. Glavni cilj istraživanja bio je ispitati kvalitetu života u tri hrvatsko-romska naselja Međimurske županije, Pribislavec, Orehovica i Mala Subotica. Navedena naselja odabrana su jer je u njima udio Roma u ukupnom stanovništvu najveći. U tri ispitivana naselja kvaliteta života najveća je u naselju Mala Subotica te se može zaključiti da su stanovnici Male Subotice uglavnom zadovoljni kvalitetom života u svom naselju (prosječna vrijednost ocjene kvalitete života iznosi 4). U naselju Orehovica prosječna vrijednost ocjene kvalitete života iznosi 3,8 što nam pokazuje kako su stanovnici navedenog naselja uglavnom zadovoljni kvalitetom života. Stanovnici naselja Pribislavec niti su zadovoljni niti su nezadovoljni kvalitetom života u svom naselju jer prosječna vrijednost ocjene kvalitete života iznosi 3,1. Udio Roma najveći je u naselju Pribislavec, dok je najmanji u naselju Mala Subotica. Može se zaključiti kako je i to jedan od glavnih čimbenika koji utječe na percepciju kvalitete života s obzirom na već ranije spomenute probleme hrvatskog i romskog stanovništva. Anketnim upitnikom ispitivao se stupanj zadovoljstva faktorima prirodnog okoliša, socijalnih odnosa te sigurnosti i rizika izloženosti kriminalu u njihovom mjestu stanovanja. Za faktor sigurnosti susjedstva nema statistički značajnih razlika, dok za preostala tri faktora postoje statistički značajne razlike. Stanovnici Pribislavca iskazuju višu razinu straha izloženosti kriminalitetu nego stanovnici Orehovice i Male Subotice. Isto tako, stanovnici Pribislavca smatraju negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš značajnijim nego stanovnici Orehovice i Male Subotice. Faktor socijalnih odnosa stanovnici Orehovice su ocijenili pozitivnije nego stanovnici Pribislavca i Male Subotice. Može se zaključiti da su stanovnici Orehovice skloniji izgradnji socijalnih odnosa nego stanovnici Pribislavca i Male Subotice.

U radu su postavljene četiri hipoteze, od kojih su dvije potvrđene, a dvije odbačene. Hipoteza 1 *Hrvatsko stanovništvo u hrvatsko-romskim naseljima nezadovoljno je kvalitetom života* nije potvrđena jer se provedenim istraživanjem zaključilo da ispitanici smatraju kvalitetu života u svom mjestu prebivališta zadovoljavajućom. Hipoteza 2 *Kvalitetom života najmanje je*

zadovoljno stanovništvo u naselju Pribislavec je potvrđena jer se pokazalo kako stanovnici Pribislavca iskazuju statistički značajno više razine straha od izloženosti kriminalitetu te percipiraju utjecaj Roma na prirodni okoliš većim problemom nego stanovnici preostalih dvaju naselja. Hipoteza 3 *Hrvatsko stanovništvo se u hrvatsko-romskim naseljima ne osjeća sigurno* je odbačena s obzirom da stanovništvo osjeća umjerenu sigurnost u svom mjestu stanovanja. Hipoteza 4 *Negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš najmanje je izražen u naselju Orehovica* je potvrđena jer stanovnici Orehovice ocjenjuju utjecaj Roma na prirodni okoliš pozitivnije nego stanovnici u drugim naseljima. Ispitanici ističu paljenje vatre, odnosno smeća, kao glavni i najčešći problem s kojim se susreću u svom mjestu stanovanja s obzirom da paljenje smeća izaziva i česte požare. S druge strane, kao najmanji problem ispitanici navode strah od seksualnih napada. Kao jedan od najčešćih prijedloga vezanih uz poboljšanje kvalitete života ispitanici ističu važnost edukacije. Naglašava se važnost edukacije već od najranije životne dobi, ali i važnost edukacije starijih kako bi oni mogli biti primjer svojoj djeci. Također, ispitanici ističu ukidanje socijalne pomoći te navode da svi radno sposobni trebaju tražiti zaposlenje i imati prihode od svog rada, a ne prihode od države. Ističe se i potreba za većom patrolom policije, kao i kažnjavanje svakog lošeg ponašanja bez obzira na nacionalnost. Ispitanici naglašavaju da ista prava i obaveze trebaju vrijediti za sve te da je to pravi put za što uspješniju socijalizaciju, integraciju, a samim time i podizanje kvalitete života na što višu razinu.

IZVORI

URL 1, <https://dzs.gov.hr/istaknute-teme-162/popisi-stanovnistva-2/popis-stanovnistva-2011/196>, 21. 3. 2022.

URL 2, <https://medjmurje.hr/aktualno/gradovi-i-opcine/pribislavec-sve-tezi-suzivot-s-romima-5592/>, 2. 1. 2023.

URL 3, <https://emedjmurje.net.hr/vijesti/drustvo/4084080/ucestali-pozari-u-pribislavcu-dok-vi-spavate-nama-je-glava-u-torbi/>, 2. 1. 2023.

URL 4, <https://danas.hr/hrvatska/diskriminacija-romske-djece-u-hrvatskom-skolstvu-romi-kaoda-su-osudjeni-na-segregaciju-i-ona-se-neprestano-povecava>, 2. 1. 2023.

LITERATURA

1. Andráško, I., (2009): *The role and status of geography in the quality of life research*: <http://www.akademickyrepozitar.sk/sk/repozitar/the-role-and-status-of-geography-in-thequality-of-life-research.pdf>.
2. Babić, D., (2004): *Stigmatizacija i identitet Roma – pogled „izvana“: slučaj učenika Roma u naselju Kozari Bok*, Migracijske i etničke teme 20 (4), 315 – 338.
3. Bogdanić, A., (2004): *Multikulturalno građanstvo i Romkinje u Hrvatskoj*, Migracijske i etničke teme 20 (4), 339 – 365.
4. Brdar, I. (1993): *Socijalna kompetencija i neki aspekti ličnosti*. Odsjek za psihologiju. Rijeka, 11-17.
5. Buzan, B. (1991): *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-ColdWar Era*. London: Harvester Wheatsheaf.
6. Cajner Mraović, I. (2009): *O percepciji sigurnosti građana, postupanju policije te suradnji između policije i lokalne zajednice*. Zagreb. MUP RH i UNDP.
7. Cummins, R., 1997: *Comprehensive quality of life scale (Fifth Edition) manual 5th*, Burwood Vic., Deakin University School of Psychology, http://sid.usal.es/idos/F5/EVA66/ComQol_I5.pdf (05.03.2023).
8. Črnjar, M. (2002): *Ekonomika i politika zaštite okoliša*. Glosa Rijeka.
9. Eurostat (2015): *Quality of Life: facts and views*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.
10. Felce, D., Perry, J. (1995): *Quality of Life: Its Definition and Measurement*. Research in Developmental Disabilities, 16, 51-74.
11. Figueira, H. A., Figueira, J. A., Mello, D., & Dantas, E. H. (2008). *Quality of life throughout ageing*. Acta medica lituanica, 15(3).
12. Greyling, T., & Tregenna, F. (2017). *Construction and analysis of a composite quality of life index for a region of South Africa*. Social Indicators Research, 131, 887-930.

13. Horvat, A., (2009): *Segregacijom do integracije? Mogućnosti integriranog obrazovanja Roma*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol.46 No.2.
14. Klarin, M. (2006): *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
15. Knox, P. L., (1975): *Social Well-Being: A Spatial Perspective*, Oxford University Press, London.
16. Komminos, N., Mora, L. (2018): *Exploring the big picture of smart city research*. Scienze Regionali, 17(1), 15-38.
17. Liu, B., (1977): *Economic and Non-economic Quality of Life: Empirical Indicators and Policy Implications for Large Standard Metropolitan Areas*. The American Journal of Economic and Sociology, 36(3), 225-240.
18. Losch, B., Freguin-Gresh, S., White, E.T. (2012): *Structural transformation and rural change revisited: Challenges for late developing countries in a globalizing world*.
19. Lukić, A., Prelogović, V. i Pejnović, D. (2005): *Suburbanizacija i kvaliteta življenja u zagrebačkom zelenom prstenu - primjer općine Bistra*, Hrvatski geografski glasnik, 67. (2.), 85-106. <https://doi.org/10.21861/HGG.2005.67.02.05>.
20. Mirošević, L., Jolić, J., (2015): *Objektivni i subjektivni pokazatelji kvalitete životnog prostora grada Požege*. Radovi Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi (4), 147-172.
21. Nobilo, M. (1988): *Pojam sigurnosti u terminologiji međunarodnih odnosa*. Politička misao, 25(4), 69-80.
22. Novak, J., (2004): *Romska zajednica i međunarodne institucije: tek relativan uspjeh zaštite ljudskih i manjinskih prava*, Migracijske i etničke teme 20 (4), 403 –432.
23. Pacione, M., (2003): *Urban environmental quality and human wellbeing – a social geographical perspective*. Landscape and Urban Planning, 65, 19-30.
24. Podgorelec, S., (2008): *Ostarjeti na otoku – Kvaliteta života starijega stanovništva hrvatskih otoka*, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb.
25. Raduški, N., (2004): *Romska nacionalna manjina u Srbiji – demografske tendencije i problemi*, Migracijske i etničke teme 20 (4), 433 – 445.

26. Rapley, P.M., (2003): *Quality of Life Research: A Critical Introduction*, Sage Publications Ltd, London.
27. Ratti, C., Townsend, A. (2011): *The social nexus*. Scientific American, 305(3), 42-49.
28. Seferagić, D., (1993): *Kvaliteta svakodnevnog življenja u prostoru*, Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, Prostor, 1 (2-4), 223-234.
29. Slavuj, L., (2011): *Kvaliteta života u urbanom okolišu - primjer Grada Rijeke*, Doktorska disertacija, Zagreb.
30. Slavuj, L., (2012): *Kvaliteta života u odabranim susjedstvima Grada Rijeke*, Hrvatski geografski glasnik, 74 (2), 69-88, <https://doi.org/10.21861/HGG.2012.74.02.04>.
31. Slavuj-Borčić, L., Šakaja, L., (2017): *Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja*, Hrvatski geografski glasnik, 79 (1), f- 31.
32. Smith, D., (1973): *The geography of social well-being in the United States an introduction to territorial social indicators*, McGraw-Hill, New York.
33. Stanarević, S. (2014): *Mali vodič kroz ljudsku sigurnost, 9-19*. Novi Pazar: UN Trust Fund for Human Security.
34. Šlezak, H. (2009): *Prostorna segregacija romskog stanovništva u Međimurskoj županiji*, Hrvatski geografski glasnik, 71. (2.), 65-81. <https://doi.org/10.21861/hgg.2009.71.02.04>.
35. Šlezak, H., (2010): *Demografska i sociokulturna obilježja romske populacije u Međimurju*, magistarski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
36. Šlezak, H., (2019): *Integracija Roma u Hrvatskoj- primjer Međimurske županije*, doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
37. Šlezak, H. i Šiljeg, S. (2020): *Prostorna perspektiva iskazivanja stereotipa prema Romima, Podravina, 19 (37), 0-0*. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/240008>.
38. Šućur, Z., (2000): *Romi kao marginalna skupina*, Društvena istraživanja 46-47, 211 – 227.
39. Utsey, S. O., Chae, M. H., Brown, C. F., & Kelly, D. (2002). *Effect of ethnic group membership on ethnic identity, race-related stress, and quality of life*. Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 8(4), 366.

40. WHO (1997): *WHOQOL Measuring Quality of Life*. Geneva. Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63482> (06.03.2023).
41. WHO (2008): *World Health Organization, Urban health*. <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/environmental-health/urban-health> (06.03.2023).

POPIS SLIKA

<i>Slika 1. Prikaz faktora i uključenih varijabli. ....</i>	<i>7</i>
<i>Slika 2. Shematski prikaz skandinavskog i američkog pristupa proučavanja kvalitete života. ....</i>	<i>13</i>
<i>Slika 3. Omjer Roma prema ukupnom stanovništvu u gradovima i općinama Međimurske županije. ....</i>	<i>19</i>
<i>Slika 4. Broj Roma po županijama 2011. godine. ....</i>	<i>20</i>
<i>Slika 5. Paljenje smeća u hrvatsko-romskom naselju Pribislavec. ....</i>	<i>23</i>
<i>Slika 6. Učestali požari u hrvatsko-romskom naselju Pribislavec. ....</i>	<i>24</i>
<i>Slika 7. Usporedba varijabli faktora sigurnosti susjedstva po ispitivanim naseljima. ....</i>	<i>32</i>
<i>Slika 8. Usporedba varijabli faktora izloženosti kriminalitetu po naseljima. ....</i>	<i>37</i>
<i>Slika 9 Usporedba varijabli faktora socijalnih odnosa po naseljima. ....</i>	<i>42</i>
<i>Slika 10. Usporedba varijabli faktora zadovoljstva prirodnim okolišem po naseljima. ....</i>	<i>45</i>

POPIS TABLICA

<i>Tablica 1. Definicije kvalitete života. ....</i>	<i>11</i>
<i>Tablica 2. Prikaz nacionalnosti i broja stanovnika Međimurske županije prema Popisu stanovništva iz 2011. ....</i>	<i>17</i>
<i>Tablica 3. Socioekonomska obilježja ispitanika. ....</i>	<i>26</i>
<i>Tablica 4. Postotci socioekonomskih varijabli po naseljima. ....</i>	<i>28</i>
<i>Tablica 5. Ocjena sigurnosti susjedstva. ....</i>	<i>30</i>
<i>Tablica 6. Strah od izloženosti kriminalitetu. ....</i>	<i>35</i>
<i>Tablica 7. Stavovi o socijalnim odnosima. ....</i>	<i>40</i>
<i>Tablica 8. Zadovoljstvo prirodnim okolišem. ....</i>	<i>44</i>
<i>Tablica 9. Stavovi muških ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju. ....</i>	<i>47</i>
<i>Tablica 10. Stavovi ženskih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju. ....</i>	<i>49</i>
<i>Tablica 11. Stavovi najmlađih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju. ....</i>	<i>50</i>

<i>Tablica 12. Stavovi ispitanika srednje dobi o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju.....</i>	<i>52</i>
<i>Tablica 13. Stavovi najstarijih ispitanika o istraživanim odrednicama kvalitete života u vlastitom naselju. ....</i>	<i>54</i>
<i>Tablica 14. Analiza pouzdanosti za mjerni instrument. ....</i>	<i>57</i>
<i>Tablica 15. Zadovoljstvo kvalitetom života u ispitivanim naseljima.....</i>	<i>57</i>
<i>Tablica 16. Rezultati analize varijance (ANOVA) za skupine ispitanika prema kriteriju mjesta stanovanja. ....</i>	<i>59</i>
<i>Tablica 18. Tukeyjev test za ispitivane faktore kvalitete života. ....</i>	<i>60</i>

SAŽETAK

Kvaliteta života pojam je za koji ne postoji općeprihvaćena definicija već je svaka znanost definira na svoj način. Geografski gledano, ona se definira kao prostor koji je pogodan za život te koji ispunjava temeljne ljudske potrebe. Glavni cilj diplomskog rada je ispitati kvalitetu života u tri odabrana hrvatsko-romska naselja Međimurske županije (Pribislavec, Orehovica, Mala Subotica). Za potrebe istraživanja odabrana su ona naselja u kojem je udio Roma u ukupnom stanovništvu najveći. Da bi se ispitala kvaliteta života provedeno je anketnog istraživanje. Tako se većinsko stanovništvo ispitalo koliko su zadovoljni prirodnim okolišem, socijalnim odnosima, sigurnošću i rizikom izloženosti kriminalu u njihovu mjestu stanovanju. Anketnim istraživanjem došlo se do podataka da je kvaliteta života u hrvatsko-romskim naseljima narušena te da je hrvatsko i romsko stanovništvo u lošim socijalnim odnosima. Jedan od glavnih problema koji se javlja je prostorna odvojenost romske nacionalne manjine ima štetan utjecaj na ekonomske i sociokulturne faktore njihova života. U radu su postavljene četiri hipoteze. H1 (Hrvatsko stanovništvo u hrvatsko-romskim naseljima nezadovoljno je kvalitetom života) i H3 (Hrvatsko stanovništvo se u hrvatsko-romskim naseljima ne osjeća sigurno) nisu potvrđene, dok su H2 (Kvalitetom života najmanje je zadovoljno stanovništvo u naselju Pribislavec) i H4 (Negativan utjecaj Roma na prirodni okoliš najmanje je izražen u naselju Orehovica) potvrđene.

SUMMARY

Quality of life is a term for which there is no universally accepted definition, but each science defines it in its own way. Geographically, it is defined as a space that is suitable for life and which fulfills basic human needs. The main aim of the thesis is to examine the quality of life in three selected Croat-Roma settlements of Međimurje County (Pribislavec, Orehovica, Mala Subotica). The settlements where the share of the Roma national minority in the total population is the largest were selected for the purposes of the research. In order to examine the quality of life, a survey was conducted. Thus, the major Croatian population was asked how satisfied they were with the natural environment, social relations, safety and the risk of exposure to crime in their place of residence. Survey research revealed that the quality of life in Croat-Roma settlements is impaired and that the Croat and Roma population are in poor social relations. One of the main problems that arises is the spatial separation and marginal position of members of the Roma national minority. Such spatial separation of the Roma national minority has a harmful effect on the economic and sociocultural factors of their lives. Four hypotheses are set in the paper. H1 (Croatian population in Croat-Roma settlements is dissatisfied with the quality of life) and H3 (Croatian population does not feel safe in Croat-Roma settlements) were not confirmed, while H2 (The population in the settlement of Pribislavec is the least satisfied with the quality of life) and H4 (The population in the settlement of Orehovica is the least dissatisfied with the influence of Roma national minority on the natural environment) were confirmed.

PRILOZI

Anketni upitnik

Poštovani,

ispred Vas se nalazi anketa koja se provodi u svrhu izrade diplomskog rada studentice Ivane Posavec na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru, na temu „ Geografske odrednice kvalitete života u hrvatsko-romskim naseljima Međimurske županije“. Anketa je dobrovoljnog karaktera, u potpunosti je anonimna, a rezultati ispitivanja biti će korišteni isključivo u analizi javnog mnijenja.

Molim Vas da mi svojim odgovorima pomognete u realizaciji diplomskog rada.

Hvala Vam na suradnji!

1. Naselje u kojem živite:
  1. Pribislavec
  2. Orehovica
  3. Mala Subotica

2. Koliko ste općenito zadovoljni kvalitetom života u svojem mjestu stanovanja?
  1. Uopće nisam zadovoljan/zadovoljna
  2. Uglavnom nisam zadovoljan/zadovoljna
  3. Niti sam zadovoljan/zadovoljna niti nisam zadovoljan/zadovoljna
  4. Uglavnom sam zadovoljan/zadovoljna
  5. U potpunosti sam zadovoljan/zadovoljna

I FAKTOR SIGURNOSTI SUSJEDSTVA

3. Na ljestvici od 1 do 5 ocijenite stupanj sigurnosti u Vašem naselju s obzirom na:

(1-izrazito niska, 2-niska, 3-umjerena, 4-visoka, 5-izrazito visoka)

	1	2	3	4	5
1. Vašu sigurnost općenito					
2. Razinu kriminaliteta					
3. Antisocijalna ponašanja (pljuvanje, uriniranje u javnosti i sl.)					
4. Sigurnost na ulici tijekom dana					
5. Sigurnost na ulici tijekom noći					
6. Rizik remećenja javnog reda					
7. Rizik da budete žrtva kaznenog djela					

II FAKTOR IZLOŽENOSTI KRIMINALITETU

4. Na ljestvici od 1 do 5 ocijenite strah od sljedećih čimbenika u Vašem naselju:

(1-izrazito nizak, 2-nizak 3-umjeren, 4-visok, 5-izrazito visok)

	1	2	3	4	5
1. Uličnih pljački					
2. Fizičkih napada/tučnjava					
3. Seksualnih napada					
4. Krađa					
5. Provala					
6. Korištenje vatrenog oružja					
7. Izloženosti kriminalu					

III FAKTOR SOCIJALNIH ODNOSA

5. Na ljestvici od 1 do 5 ocijenite:

(1-uopće se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5-u potpunosti se slažem)

	1	2	3	4	5
1.Pripadnicima romske nacionalne manjine spreman sam pomoći.					
2.Pripadnici romske nacionalne manjine spremni su pružiti pomoć.					
3.Ljudi iz drugih naselja stvaraju predrasude prema Romima.					
4.U dobrim sam socijalnim odnosima s pripadnicima romske nacionalne manjine.					
5.Nastojim unaprijediti socijalne odnose s romskom nacionalom manjinom.					
6.Ljudi iz mog mjesta stanovanja često iseljavaju zbog narušene kvalitete života.					

IV FAKTOR PRIRODNOG OKOLIŠA

6. Koliko ste zadovoljni čistoćom prirodnog okoliša?

(1-uopće nisam zadovoljan, 2-uglavnom nisam zadovoljan, 3-niti sam zadovoljan niti nisam zadovoljan, 4-uglavnom sam zadovoljan, 5- u potpunosti sam zadovoljan)

1 2 3 4 5

7. Na sljedeća pitanja odgovorite ljestvicom od 1 do 5.

(1-uopće se ne slažem, 2- ne slažem se, 3-niti se slažem niti se ne slažem, 4-slažem se, 5-upotpunosti se slažem)

	1	2	3	4	5
1.Pripadnici romske nacionalne manjine često stvaraju buku koja utječe na samu kvalitetu života.					
2.Pripadnici romske nacionalne manjine često pale vatru koja utječe na samu kvalitetu zraka.					
3.Pripadnici romske nacionalne manjine često narušavaju čistoću i urednost javnih zelenih površina.					

8. Prema Vašem mišljenju, koje bi se mjere trebale provesti kako bi se poboljšala kvaliteta života u Vašem mjestu stanovanja?

---

9. Prema Vašem mišljenju, u kojem je naselju Međimurske županije odnos između Hrvata i romske nacionalne manjine najviše narušen? (moguće napisati samo jedno naselje).

---

10. Spol:

1. Ž
2. M

11. Dob:

1. 0-14
2. 15-59
3. Više od 60

12. Stupanj vašeg obrazovanja

1. Bez škole
2. Osnovna škola
3. Srednja škola
4. Viša škola
5. Fakultet
6. Magisterij, doktorat

13. Vaš radni status:

1. Zaposlen
2. Nezaposlen
3. Umirovljenik
4. Učenik/student

14. Mjesečna primanja Vašeg kućanstva su:

1. Do 4.000 kn
2. Od 4.000 do 8.000 kn
3. Od 8.000 do 12.000 kn
4. Od 12.000 do 16.000 kn
5. Od 16.000 do 20.000 kn
6. Više od 20.000 kn
7. Bez odgovora